

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 59 – Τεύχος 11

Δεκέμβριος 2010

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Εκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Ἑπιτηρείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2010 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: π. Δημήτριος Τζέρπος, π. Σωφρόνιος Γκουτζίνης, π. Νεόφυτος Ραφαηλίδης, π. Γεράσιμος Ζαμπέλης, π. Ἀθανάσιος Γρίκας καὶ ὁ κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ὙΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καὶ Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Ν. Κάλτζιας, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμὴ τεύχους 1 € (γὰρ ὅσους δὲν τὸ δικαιοῦνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Στὸ παρὸν τεῦχος φιλοξενοῦνται ἔργα τοῦ Γιάννη Τσαρούχη.

Τὸ Περιοδικὸ «Ἐφημέριος» δὲν εὐθύνεται γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 59

Δεκέμβριος 2010

Τεύχος 11

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ Είσοδικόν	3
ΣΤΑΥΡΟΥ ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ Τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ	4
ΠΡΕΣΒ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Ποιά κριτήρια χρησιμοποιούνται στην προσέγγιση του βίου του Ίησοῦ;	8
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ Ὁ Θηκαρᾶς καὶ οἱ Τριαδικοί του Ὑμνοι	10
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ Τρόποι κατήχησης (Β΄)	14
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ Ἡ ἀπαίτηση τοῦ Χριστοῦ	15
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ καὶ τὰ Χριστούγεννα	19
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΡΙΠΠΑ Τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων καὶ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν	21
Π.Μ. ΣΩΤΗΡΧΟΥ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Θάσου, τὸ ραφτόπουλο ποὺ ἀγίασε	23
Ἐπικοινωνία	25
Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου	28
Βιβλιοπαρουσίαση	29
Μηνολόγιο	32

«Αὐτὸ εἶναι γιὰ μᾶς τὸ νόημα τῆς πανήγυρης καὶ αὐτὸ γιορτάζουμε σήμερα: Τὸν ἔρχομὸ τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ ἔρθουμε νὰ κατοικήσουμε κοντὰ στὸν Θεό, ἢ γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε (ἔτσι νομίζω πὼς εἶναι πιὸ σωστὸ νὰ εἰπωθεῖ), γιὰ νὰ ντυθοῦμε τὸν νέο ἄνθρωπο, ἀφοῦ ἐγκαταλείψουμε τὸν παλαιό. Καὶ ὅπως ἔχουμε πεθάνει μαζὶ μὲ τὸν Ἀδάμ, ἔτσι ἄς ζήσουμε μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, ἄς γεννηθοῦμε μαζὶ Του, ἄς συσταυρωθοῦμε καὶ ἄς ταφοῦμε μαζὶ του, γιὰ νὰ ἀναστηθοῦμε μὲ τὴν ἀνάστασή Του. Ἐπειδὴ πρέπει νὰ ὑπομείνω τὴν ἀντίστροφη πορεία πὸ ὁδηγεῖ στὸ καλό. Ὅπως ἀπὸ τὰ εὐχάριστα ἦρθαν τὰ δυσάρεστα, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὰ δυσάρεστα νὰ ξανάρθουν τὰ εὐχάριστα. «Διότι ἐκεῖ πὸ ἀυξήθηκε σημαντικὰ ἡ ἁμαρτία, ἐκεῖ δόθηκε πλοῦσια ἡ χάρη». Κι ἂν ἡ γεύση (τοῦ ἀπαγορευμένου καρποῦ) ἔφερε τὴν καταδίκη, δὲν ἔφερε πολὺ περισσότερο τὴ δικαίωση τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ; Ἄς γιορτάσουμε λοιπὸν, ὄχι μὲ δημόσια πανηγύρια, ἀλλὰ μὲ τρόπο θεϊκό. Ὅχι μὲ τρόπο κοσμικό, ἀλλὰ μὲ τρόπο ὑπερκόσμιο. Ὅχι τὰ δικά μας, ἀλλὰ τοῦ Κυρίου. Ὅχι ὅσα σχετίζονται μὲ τὴν ἀσθένεια, ἀλλὰ ὅσα σχετίζονται μὲ τὴ θεραπεία. Ὅχι τὰ ἔργα τῆς δημιουργίας, ἀλλὰ τῆς ἀναδημιουργίας».

Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (ἀπόσπασμα Ὁμιλίας ΛΗ)
(Ἀπὸ τὴν ἔκδοση «Χριστοῦ Γέννα»,
Ἀκρίτας 2006, σ. 77)

Σεβαστοὶ πατέρες,

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς καταγράφει στὸ κεφ. 1 στ. 26-38 τὴν ἀναγγελία τῆς ἐνανθρώπισης τοῦ Υἱοῦ. Καὶ στὴν ἐνανθρώπιση, ὅπως καὶ σὲ ἄλλες πράξεις τῆς θείας Οἰκονομίας, ἐμπλέκονται καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας μὲ διαφορετικὸ τρόπο. Ὁ Πατὴρ τὴν εὐδοκεῖ, ὁ Υἱὸς δέχεται, καὶ καθίσταται δυνατὴ χάρις στὸ ἅγιο Πνεῦμα. Τὸ ἓνα ὅμως προϋποθέτει τὸ ἄλλο. Ἀλλὰ καὶ στὸ κεφ. 2 ὁ ἄγγελος λέγει στοὺς ποιμένες τῆς Βηθλεέμ: «*Ἴδου γὰρ εὐαγγελίζομαι χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ*», δηλαδὴ γιὰ ὅλον τὸν κόσμον.

Στὴν Ἐκκλησία κάθε γεγονός δὲν ὑπάρχει αὐτονομημένα, καθεαυτὸ, ἀλλὰ εἶναι προϋπόθεση καὶ συνάμα ἐκπλήρωση ἑνὸς ἄλλου καὶ ἀπευθύνεται σὲ ὅλο τὸν κόσμο καὶ ποτὲ ἀποκλειστικὰ σὲ ἐκεῖνο ποῦ τοῦ συμβαίνει. Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία ἐρμήνευσε τὸ γεγονός τῆς Σαρκώσεως στὴν προοπτικὴ τῆς λυτρώσεως καὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἀποτέλεσμα τῆς προσωπικῆς ἔνωσης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου στὸ πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ. Γι' αὐτὸ οἱ Πατέρες ὑποστηρίζουν ὅτι «*σώζεται ἐκεῖνο ποῦ ἐνώνεται μὲ τὸ Θεό*». Τὸ γὰρ ἀπρόσληπτον καὶ ἀθεράπευτον.

Ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Πατρός - Θεοῦ εἶναι γεγονός ποῦ δὲν μπορεῖ κάποιος νὰ τὸ καταλάβει μέσα ἀπὸ διαλέξεις ἢ κείμενα, ὅσο μὲ τὴν ἐμπλοκὴ του σὲ σχέση μὲ τὸν ἴδιο τὸ Χριστό, μέσα σὲ μία συγκεκριμένη ἐκκλησιαστικὴ - λατρευτικὴ κοινότητα ποῦ ἔχει συγκεκριμένο πατέρα καὶ ἀδελφία. Καὶ αὐτὸ γιατί ἢ Ἐνανθρώπιση, ὅπως καὶ ὅλα τὰ γεγονότα τῆς Θείας Οἰκονομίας, Σταυρός, Τάφος, Ἀνάσταση, Ἀνάληψη, Δευτέρα Παρουσία, γίνονται προσιτὰ μόνο μέσῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς σχέσης, ποῦ ἀπαιτεῖ ἐλευθερία καὶ ἀγάπη, στὸ πείσμα τοῦ νοῦ καὶ τῆς λογικῆς ποῦ ζητοῦν ἀποδείξεις. Ἡ πίστη εἶναι μία πράξι ἀπρόσιτη καὶ ἀκατανόητη στὴ λογικὴ. Γι' αὐτὸ φαντάζει τρέλα. Π.χ. εἶναι παράλογο νὰ εὐχαριστεῖς καὶ νὰ θυμᾶσαι ἓνα γεγονός ποῦ δὲν ἔγινε. Καὶ ὅμως στὴν θεία Λειτουργία ὁ ἐπίσκοπος εὐχαριστεῖ καὶ γιὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία σὰ νὰ ἔχει ἤδη πραγματοποιηθεῖ. Ὅπως εἶναι παράδοξο ὅτι ὁ ἀνθρώπος δημιουργεῖται μὲ βάση κάποιον ποῦ ἱστορικὰ δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὸν καιρὸ τῆς δημιουργίας, καὶ ὅμως ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ ἀρχέτυπο τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς εἶναι «*πρωτότοκος πάσης κτίσεως*». Μὲ βάση τὰ παραπάνω τὸ κέντρο τῆς ἱστορίας δὲν εἶναι ὁ ἀνθρώπος, ἀλλὰ ὁ Θεάνθρωπος, γι' αὐτὸ ὁ ἀνθρώπος ἔχει μέλλον καὶ ἐλπίδα. Χριστὸς ἐτέχθη.

*Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντὴς Σύνταξης*

Τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ

Σταύρου Γιαγκάζογλου

Η ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ αποκαλύπτει τὸ μυστήριο τοῦ προσώπου καὶ πρωταρχικὰ τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ὑπαρκτικῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἄναρχος, ἄκτιστος καὶ ἀχώρητος θεὸς δὲν δεσμεύεται ἀπὸ τὴν θεϊκὴ φύση. Ἐλεύθερα καὶ ἀπὸ ἀγάπη ἀναλαμβάνει στὴν ὑπόσταση τοῦ Λόγου τὴν κτιστὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μυστήριο τῆς ἑνσαρκῆς ἐπιδημίας τοῦ Λόγου εἶναι τὸ προαιώνιο μυστικὸ τῆς δημιουργίας καὶ ἐρμηνεύει ἀκριβῶς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἰδιαίτερη σχέση τοῦ Χριστοῦ μετὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν κτίση ὁλόκληρη. Ὁ Υἱὸς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐπρόκειτο νὰ ἐνεργοποιήσῃ αὐτοπροσώπως «τὸ σεσιγημένον καὶ ἄγνωστον τῆς οἰκονομίας μυστήριον», ἀναλαμβάνοντας νὰ φέρει σὲ πέρας τὴ μεγάλη καὶ προαιώνια εὐδοκία-θέληση τοῦ Πατρὸς γιὰ τὴ σωτηρία τῆς κτίσεως καὶ τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ γεγονός τοῦ Χριστοῦ δὲν συμβαίνει ξαφνικὰ καὶ αὐθαίρετα ἀλλὰ προετοιμάζεται καὶ προϊστορεῖται μετὰ τὴ δράση τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ στὴν κτίση καὶ στὴν ἱστορία. Ἐπρεπε, ὅμως, νὰ βρεθῆ τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο ποὺ ἐλεύθερα θὰ συνεργαζόταν μετὸν Θεὸ γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ προαιώνιου σχεδίου του γιὰ τὴν ἐνανθρώπηση.

Ἡ Θεοτόκος, ἡ πολυπόθητη κατάληξη τῶν Δικαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δὲν ὑπῆρξε ἀπλῶς ἓνα φυσικὸ ὄργανο τῆς ἐνσάρκωσης. Ἡ προσωπικότητα καὶ ὁ ρόλος τῆς εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τὸ σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Υἱοῦ τῆς. Ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου ἐπικυρώνεται ἐλεύθερα ἀπὸ τὴ θέληση καὶ πίστη τῆς Παναγίας. Ἡ Θεοτόκος ἀνταποκρίνεται στὴ θεία κλήση ἐξ ὀνόματος ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Δὲν πρόκειται, λοιπόν, γιὰ κάποιο τυχαῖο γεγονός ποὺ ἐξαριτόταν ἀπὸ τὴν προαίρεση καὶ τὸ δῆλημα ἐνὸς μεμονωμένου καὶ ἀνεξάρτητου ἀτόμου ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπάντηση τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασμένης ἐλευθερίας τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Στὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου πραγματώνονται οἱ ἄπειρες δυνατότητες τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Ὁ Θεὸς περιχωρεῖται καὶ σαρκώνεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ κατάφαση τῆς Παρθένου ἀποτελεῖ πλήρη καὶ ἐγνωσμένη πράξη ἐλευθερίας στὴν ἄκτιστη ἐλευθερία τῆς κένωσης τοῦ Λόγου, τὴν ἀπάντηση καὶ προσφορὰ τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ μερίδιο τῆς ἀνθρώπινης συνεργίας.

Κατὰ τὴ ρωμαλέα σκέψη τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Θεὸς ἂν καὶ μποροῦσε ὡς παντοδύναμος μετὰ πολλοὺς τρόπους νὰ λυτρώσῃ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ φθορὰ καὶ τὸ θάνατο, λόγω ἀκριβῶς τῆς ἐλευθερίας προτίμησε τὸν τρόπο τῆς ἐνανθρωπήσεως. Σὲ ἓνα κλίμα ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ δικανικὰ καὶ ψυχολογικὰ σχήματα τοῦ δυτικοῦ Μεσαίωνα περὶ πτώσεως καὶ σωτηρίας ὡς ἱκανοποίησης τῆς

ὀργισμένης θεϊκῆς δικαιοσύνης, ἡ θεολογία τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζει στή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ τὴν ἔκφραση τῆς ἄπειρης καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης κατὰ τὴν ἐνανθρώπηση, τὸν μανικὸ ἔρωτα τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ. Ἐλεύθερα ὁ Θεὸς καὶ ἀπὸ ἀγάπη καλεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀνταποκριθεῖ καὶ αὐτὸς ἐλεύθερα στὸ γεγονός τῆς σωτηρίας. Δὲν εἶναι τύραννος κλεισμένος στὴ μοναξιά του ἀλλὰ πλήρωμα κοινωνίας καὶ ζωῆς ποὺ θυσιάζεται ἐκούσια. Γίνεται ἄνθρωπος γιὰ νὰ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν τρόπο τοῦ ἀκτίστου Θεοῦ.

Στὴν προοπτικὴ τῆς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου, σύσσωμη ἡ πατερικὴ παράδοση διεῖδε δυναμικὰ τὴν ἀρχετυπικὴ σχέση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξή. Ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς, Αὐτὸς ἐνήργησε «κατ' οἰκείαν εἰκόνα» τὴν πλάση τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος αὐτουργεῖ προσωπικὰ τὸ μέγα μυστήριο τῆς ἀνακαινίσεως καὶ τῆς ἀνάκλησης στὴν ὄντως ζωή. Ἡ παράδοση αὐτὴ παρέμβαση τοῦ Υἱοῦ περιλαμβανόταν κατὰ κάποιον τρόπο στὴ θετικὴ ἀνέλιξη τῆς πορείας τῶν πρωτοπλάστων ὡς σταδιακῆς ἔνωσης κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου. Στὸ γεγονός τῆς ἐνανθρωπήσεως φωτίζεται, λοιπόν, ἡ προοπτικὴ τῆς εἰκονικῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξής. Τὸ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη φύση στὴν ψυχροσωματικὴ τῆς ἐνότητα ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ συνέλθει σὲ μία ὑπόσταση μὲ τὴ φύση τῆς θεότητος, ἀποκαλύπτει τὴν ἐξαρχῆς χριστολογικὴ λειτουργία καὶ διέλευση τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἐξάλλου, ἡ ἴδια ἡ ἁμαρτία δὲν ἀρμόζει στὴν ἀνθρώπινη φύση. Παράλληλα, καταφαίνεται ὅτι τὸ σῶμα καθ' ἑαυτὸ δὲν ἀποτελεῖ αἰτία θνητότητας. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἐντοπίζεται μονοσήμαντα στὴν ὑλικὴ σύσταση τοῦ σώματος, τὸ βασικότερο ἀνθρωπολογικὸ πρόβλημα τῆς τρεπτότητας. Ἀντίθετα, ἡ ὄντολογικὴ ἔλλειψη τῆς ἀθανασίας ἀφορᾷ σὲ ὅλα τὰ κτιστὰ ὄντα, αἰσθητὰ καὶ νοητά. Ἐπιπλέον, ἡ δυνατότητα θεώσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος διανοίγει τὴ δυναμικὴ προοπτικὴ ὅλων τῶν αἰσθητῶν ὄντων στὸ πρόσωπο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ.

Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία δὲν συνδέει τὸ γεγονός τῆς ἐνανθρώπησης ἀναγκαστικὰ μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα οὔτε ἐγκλωβίζεται στὸ σχῆμα πτώση-ἀπολύτρωση. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἡ ἐνανθρώπηση δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἀπεμπλοκὴ ἀπὸ τὴν πτώση ἀλλὰ ἡ πραγμάτωση τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ τῆς ἔνωσης κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου. Ἡ ἀρχέγονη ἐκεῖνη Χριστολογία, δίχως νὰ ἀλλάζει προσανατολισμό, μετατρέπεται τώρα λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὸ τραγικὸ δεδομένο τῆς πτώσεως καὶ τῆς φθορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ μυστήριο τῆς ἐνσαρκῆς οἰκονομίας εἶναι προαιώνια καὶ ἄκτιστη βουλή-εὐδοκία τοῦ Θεοῦ.

Συνεπῶς, ἡ ἐνανθρώπηση εἶναι ὁ ἀπόλυτος καὶ πρωταρχικὸς σκοπὸς τοῦ Θεοῦ, ἡδὴ ἀπὸ τὴν πράξη τῆς δημιουργίας. Τὸ ἀνθρώπινο γένος «καὶ πρὸ τοῦ θανάτου θνητὸν ὡς ἐκ ρίζης τοιαύτης» εἶχε ἀνάγκη ὀλοκληρώσεως καὶ ἐνώσεως μὲ τὸ ἀρχέτυπο. Ἡ ἐνανθρώπηση δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ὡς μία αὐτόνομη καὶ ξεχωριστὴ πράξη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συμπεριλαμβάνει καὶ ὅλα τὰ γεγονότα τῆς ἐπίγειας οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ βάπτισις, ἡ διδασκαλία, τὰ θαύματα, τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ συμπεριλαμβάνονται ὀργανικὰ στὸ μυστήριο τῆς ἐνσάρκω-

σης. Ἡ ὀλοκλήρωση τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ σωτήρια μετάδοσή του, πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν Πεντηκοστή, ὅταν πλέον ὁ Χριστὸς καθίσταται συλλογικὸ Πρόσωπο ποὺ ἐνσωματώνει διαρκῶς τὴν κτίση καὶ τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ἐνότητα τοῦ Σώματός Του, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ὀρθόδοξο ἦθος τῆς Ἐκκλησίας βιώνει τὰ χριστολογικὰ γεγονότα ὄχι ὡς ἐπετείου τοῦ παρελθόντος χρόνου ἀλλὰ ὡς γιορτὲς στὸ ἐκάστοτε παρὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς σύναξης. Τοῦτο συμβαίνει γιὰτὶ ἀκριβῶς ἡ ἐνανθρώπηση μέσα στὸ χρόνο συνιστᾶ μία παρεμβατικὴ τομὴ στὴν ἱστορία. Ὁ ἄκτιστος καὶ ἄχρονος Θεὸς εἰσέρχεται στὴ χρονικότητα τοῦ κτιστοῦ κόσμου ἀπελευθερώνοντάς τον ἀπὸ τὴν προοδευτικὴ διαδικασία τῆς μεταβολῆς καὶ ἀνακύκλωσής του, ποὺ προσμετρᾶ τὴ φθορὰ καὶ τὸν ἀφανισμό τῶν ὄντων. Τὸ γεγονός τοῦ Χριστοῦ ἀναιρεῖ τὴν ἀποσπασματικότητα καὶ ἀντικειμενικότητα τοῦ χρόνου, γιὰτὶ εἰσάγει στὴν ἱστορία τὸν παράγοντα τῆς σχέσης τοῦ κτιστοῦ μὲ τὸ ἄκτιστο, δηλαδὴ τὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου, ὡς ἀδιάσπαστης σχέσης στὸ δίχως ὄρια παρὸν τῆς ἀγαπητικῆς κοινωνίας. Ἡ ἀλήθεια τοῦ κόσμου δὲν εἶναι πλέον ἡ οὐτοπία τῆς χρονικῆς ἀντικειμενικότητας, ἡ πλασματικὴ αἰωνιότητα ἐνὸς ἀπολιθωμένου γίγνεσθαι οὔτε κάποια ὑψηλὴ ἰδέα οὔτε, βέβαια, τὰ ἀδιέξοδα μίση καὶ πάθη τῶν ἀνθρώπων σχέσεων. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἓνα πρόσωπο, τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ποὺ καλεῖ τὰ ὄντα σὲ πληρωματικὴ κοινωνία μὲ τὴ ζωὴ τοῦ ἄκτιστου Θεοῦ. Πράγματι, ἓνας μὴ κτιστὸς καὶ ἱστορικὸς παράγοντας εἰσάγεται στὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα ποὺ «χρονίζει» καὶ «ἐκκοσμικεῖ» τὴν προσωπικὴ κοινωνία μὲ τὸν Θεό. Πρόκειται γιὰ τὸ μυστήριον τῆς διαιωνιζόμενης ἐνανθρώπησης ποὺ τελεσιουργεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐλευθερώνοντας τὴν ἱστορία ἀπὸ τὶς ποικίλες δεσμεύσεις τῆς. Τὸ γεγονός αὐτὸ πανηγυρίζεται ὡς μετοχὴ στὴ γιορτὴ τοῦ ἀφθαρτοποιημένου χρόνου τῆς Ἐκκλησίας. Σὲ κάθε εὐχαριστιακὴ σύναξη ὁ λειτουργικὸς χρόνος δὲν ἐπαναλαμβάνει ἀπλῶς γεγονότα τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ τὰ γεύεται ἤδη ὡς γεγονότα τοῦ μέλλοντος ἐδῶ καὶ τώρα. «Σήμερον ὁ Χριστὸς γεννᾶται». Στὰ ὄρια τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον συναιροῦνται σὲ ἐνοποιημένες διαστάσεις, ἀποκαλύπτοντας τὴν προσωπικὴ καὶ ὑπαρξιακὴ εἴσοδο στὸ παρὸν τῆς αἰωνιότητας, στὴν ἐλευθερία ἀπὸ τὴ χρονικὴ δέσμευση ποὺ ὑποτάσσει στὴ φθορὰ καὶ τὸ θάνατο. Ὁ Χριστὸς δὲν ἐνανθρώπησε ἐφάπαξ, κάποτε στὸ παρελθόν, ἀλλὰ διαρκῶς καὶ αἰωνίως πλέον εἶναι Θεάνθρωπος.

Τὸ ξένο καὶ παράδοξο αὐτὸ μυστήριον προσεγγίζουν οἱ πιστοὶ μέσα στὸ λειτουργικὸ χρόνο τῆς Ἐκκλησίας. Κάθε λειτουργικὴ σύναξη δὲν εἶναι ἐπανάληψη, μίμηση καὶ συμβολισμὸς ἀλλὰ δυναμικὴ μετοχὴ στὸ ἐκ νέου ἀνασυγκροτούμενο κάθε φορὰ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ κρασὶ καὶ τὸ ψωμὶ ὡς στοιχειώδη συστατικὰ τῆς ὑλικῆς μας ὑπαρξῆς μεταβάλλονται εὐχαριστιακὰ σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὡς μία ἐκ νέου ἐνανθρώπηση. Ἡ μετοχὴ στὴ Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἡ πιὸ ἀθθεντικὴ κατάφαση στὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρώπησης. Σ' αὐτὴν ἀνακεφαλαιώνονται τὰ πάντα. Ὁ κόσμος, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἱστορία προσλαμβάνονται στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι, λοιπόν, τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας, ὅπου ἡ κτίση ὀλόκληρη ἀνακαινίζεται, γίνεται μία Εὐχαριστία.

Ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν κόσμον γιὰ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὴν ἀνθρωπότητα μέσα ἀπὸ τὴ σύνολη σάρκα τοῦ κόσμου μεταλλαγμένη διὰ τοῦ ἀνθρώπου σὲ εὐχαριστιακὸ σῶμα. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Μέσα ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπηση ὡς ἀναδημιουργία, γνωρίζουμε τὸ νόημα τῆς δημιουργίας, τοὺς λόγους τῶν ὄντων.

Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἄλλος μικρόκοσμος συνοψίζει στὴν ὕπαρξή του ὅλες τὶς βαθμίδες τοῦ κτιστοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ διὰ τῆς Εὐχαριστίας πρέπει νὰ συνάξει τοὺς λόγους τῶν ὄντων καὶ νὰ τοὺς προσφέρει στὸν ἄκτιστο Λόγο ὡς εὐχαριστία. Ἡ κτίση ὡς εὐχαριστία εἶναι τὸ ἀπόκρυφο μυστήριον γιὰ τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκαν τὰ πάντα. Ὁ παγκόσμιος Χριστὸς ὡς τέλος καὶ ἀρχὴ τῶν ὄντων, τὸ πλήρωμα καὶ ἡ ἀνακεφαλαίωση τῆς δημιουργίας, μετασχηματίζει τὴν ὕλη τοῦ κόσμου σὲ ἔνδοξο σῶμα Του.

14. Ποιά κριτήρια χρησιμοποιούνται στην προσέγγιση τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ;

Πρεσβ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου, Δρος Θ.,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Π. Φαλήρου, Ἱ.Μ. Ν. Σμύρνης

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ἔκθεση τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ σύγχρονη ἐπιστημονική ἔρευνα προσδιορίζει μὲ ἀκρίβεια τόσο τὸν στόχο τῆς ὅσο καὶ τὰ κριτήρια ποὺ χρησιμοποιεῖ. Μοναδικὸς στόχος τῆς, ὅπως ἀναφέρει, εἶναι ὁ «Ἰησοῦς τῆς ἱστορίας» ἢ ὁ ἱστορικὸς Ἰησοῦς, ἐννοώντας ὅτι ἐπικεντρώνεται στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸ γίνεται γνωστὸ ἢ ἀποκαλύπτεται μὲ τὰ μέσα τῆς ἱστορικο-κριτικῆς ἔρευνας, ἀπὸ τὸν 18ο αἰώνα κ. ἐξῆς. Παράλληλα, ὀρισμένοι μελετητές (λ.χ. ὁ Ν. Perrin) προτιμοῦν τὴν προσέγγιση σὲ τρία μέρη: (α) περιγραφικὴ ἱστορικὴ γνώση σχετικὰ μὲ τὸν Ἰησοῦ· (β) ἐκεῖνες τὶς πτυχὲς τῆς ἱστορικῆς γνώσης ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποβοῦν σημαντικὲς γιὰ μᾶς σήμερα· (γ) γνώση τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ ὡς Κυρίου καὶ Χριστοῦ.

Οἱ κυριότερες πηγὲς γιὰ τὴν προσέγγιση τοῦ Ἰησοῦ τῆς Ναζαρετ εἶναι ἀναμφίβολα τὰ κανονικὰ Εὐαγγέλια, οἱ γραπτὲς μαρτυρίες τῶν τεσσάρων ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν τῆς Κ.Δ. Ἐνῶ τὰ Εὐαγγέλια περιέχουν βεβαίως ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ Ἰησοῦ, τὰ ἱερά αὐτὰ κείμενα στὸ σύνολό τους διαχέουν τὴν ἀναστάσιμη πίστη τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ λοιπὸν ποὺ οἱ νεότεροι ἐρευνητὲς βασιζοῦνται στὰ Εὐαγγέλια, υἱοθετοῦν κριτήρια (ἢ δεῖκτες) γιὰ νὰ κρίνουν τί στίς εὐαγγελικὲς παραδόσεις προέρ-

χεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ, ὡς χαρακτηριστικὸ διακριτικὸ ἀπὸ τὴν πρώτη χριστιανικὴ παράδοση. Κι ὅπως ἔχουμε διαφορὲς κρίσεις γιὰ τὴν ἀρχαία ἱστορία, ἔτσι κι ἐδῶ ἔχουν προσταθεῖ πέντε κριτήρια:

(α) Τὸ κριτήριον τῆς *δυσχέρειας* ἐπικεντρώνεται σὲ πράξεις ἢ λόγους τοῦ Ἰησοῦ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ φέρουν σὲ ἀμηχανία τὴν πρώτη Ἐκκλησία καὶ ἔτσι νὰ ἔχουν τὴν τάση νὰ ἀπαλυνθοῦν ἢ νὰ καταργηθοῦν σὲ μεταγενέστερα στάδια τῆς παράδοσης (π.χ. ἡ ἄγνοια γιὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως).

(β) Τὸ πιὸ ἐπίμαχο κριτήριον εἶναι αὐτὸ τῆς *ἀσυνέχειας* ἢ *ἀνομοιότητος*, ποὺ ἐπικεντρώνεται σὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια ἢ τὶς πράξεις τοῦ Ἰησοῦ ποὺ δὲν μποροῦν νὰ προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμὸ πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ἢ ἀπὸ τὸν χριστιανισμὸ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν (π.χ. ἡ ἀπαγόρευση τῶν ὄρκων καὶ τῆς νηστείας). Ὡστόσο, τὸ κριτήριον αὐτὸ πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται μὲ προσοχή, ἐπισημαίνει ὁ J. Meier, δεδομένου ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν τοῦ 1^{ου} αἰ. Ἰουδαῖος ἀπὸ τὸν Ὅποιο κύλησε ἡ πρώτη χριστιανικὴ κίνηση.

(γ) Τὸ κριτήριον τῆς *πολλαπλῆς ἐπικύρωσης* ἢ *πολλαπλῶν πηγῶν* ἐπικε-

ντρώνεται στο ύλικό που μαρτυρείται από έναν αριθμό ανεξάρτητων πηγών της πρώτης χριστιανικής παράδοσης, συχνά δε σε διαφορετικές μορφές (π.χ. ἡ ἀπαγόρευση ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ τοῦ διαζυγίου στὸν Μάρκο, στὴν πηγὴ Q καὶ στὴν Α΄ Κορ. 7· ἡ σύσταση τῆς Εὐχαριστίας στὸ Μκ. 14 καὶ Α΄ Κορ. 11).

- (δ) Τὸ κριτήριό τῆς *συνέπειας* ἢ *συνοχῆς* ἔρχεται στὸ προσκῆνιο μετὰ ἀπὸ ἕνα ὀρισμένο σύνολο ἱστορικοῦ ὑλικοῦ ποὺ ἔχει ἀπομονωθεῖ ἀπὸ τὰ προηγούμενα κριτήρια. Λόγια καὶ πράξεις τοῦ Ἰησοῦ ποὺ ταιριάζουν καλὰ μετὰ τὴν «προκαταρκτικὴ βίαση δεδομένων» ἔχουν μιὰ καλὴ εὐκαιρία νὰ εἶναι ἱστορικά (π.χ. λόγια ποὺ ἀντικατοπτρίζουν τὴν ἐπικείμενη ἔλευση τῆς βασιλείας).
- (ε) Τὸ κριτήριό γιὰ τὴν *ἀπόρριψη* καὶ τὴ *θανάτωση* τοῦ Ἰησοῦ δὲν μᾶς λείπει εὐθέως αὐτὸ ποὺ εἶναι ἱστορικό,

ἀλλὰ στρέφει τὴν προσοχή μας σὲ ἐκεῖνες τὶς πράξεις καὶ τὰ λόγια ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἐξηγήσουν γιατί ὁ Ἰησοῦς συνάντησε ἕνα βίαιο τέλος στὰ χέρια τῶν ἰουδαϊκῶν καὶ ρωμαϊκῶν ἀρχῶν.

Περὶτὸ νὰ ποῦμε ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ κριτήρια πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται σὲ συνδυασμό, μετὰ προσοχή, νὰ ἐπιμένουμε σὲ αὐτὸ ποὺ εἶναι «μοναδικό» ἢ «ἐντυπωσιακὰ χαρακτηριστικό» στὸν Ἰησοῦ, νὰ μιλάμε καλύτερα γιὰ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων ποὺ ἔκανε ὁ Ἰησοῦς καὶ ὄχι νὰ ἐπιμένουμε στὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι μιὰ συγκεκριμένη ἀφήγηση περιγράφει ἀκριβῶς τί ἔκανε ὁ Ἰησοῦς σὲ μιὰ συγκεκριμένη στιγμή. Καὶ τέλος, στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση, ἡ ἔρευνα κινεῖται ὄχι μόνο στὸ ἱστορικό, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ στὸ θεολογικὸ ἐπίπεδο, ἰχνηλατώντας τόσο τὸ ἱστορικό ὅσο καὶ τὸ σωτηριολογικὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέσα στὴν ἱστορία.

Ὁ Θηκαράς καὶ οἱ Τριαδικοὶ τοῦ Ὑμνοῦ

Παναγιώτῃ Ἰ. Σκαλτσῆ,
Ἄναπλ. Καθηγητῇ Α.Π.Θ.

ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Ὁρθόδοξης Λατρείας ἔχουν καταγραφεῖ λαμπρὰ ποιητικὰ δημιουργήματα, τὰ ὁποῖα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ λειτουργικὴ τους χρῆση καὶ τὴν ἀξιοποίησίν τους στὴν κοινὴ προσευχὴ τῶν πιστῶν, ἀποτελοῦν μνημεῖα τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ ἐκφράζουν κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο τὴ δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας. Μεταξὺ τῶν δημιουργημάτων αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Τριαδικοὶ Ὑμνοὶ τοῦ Θηκαρά, ἓνα ἔργο σπουδαῖο, ποὺ συνδέθηκε μὲ τὴν κατ' ἰδίαν προσευχὴ κυρίως τῶν μοναχῶν καὶ ἐκδόθηκε πρόσφατα ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Μὲ τὸ ὄνομα Θηκαράς ἐννοοῦμε τὸν λόγιον μοναχὸ καὶ ἡσυχαστὴ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, ὁ ὁποῖος ἔζησε κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ἡσυχασμοῦ (τέλη 13ου - ἀρχὲς 14ου αἰῶνα) καὶ ἔλαβε τὴν προσωνυμία αὐτὴ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἦταν κατασκευαστὴς θηκῶν γιὰ μαχαίρια. Ἦταν πάρα πολὺ ταπεινὸς μοναχὸς καὶ τὸ πραγματικὸ τοῦ ὄνομα τὸ γνόριζε μόνο ὁ ὑποτακτικὸς καὶ μαθητὴς τοῦ Θεόδουλος, ὁ ὁποῖος μάλιστα εἶχε δεσμευθεῖ μὲ ὄροκο νὰ μὴν ἀποκαλύψει ποιὸς εἶναι ὁ Θηκαράς. Ἔχει βεβαίως ταυτισθεῖ κατὰ καιροὺς μὲ διάφορα πρόσωπα, ὅπως π.χ. μὲ τὸν προαναφερθέντα μαθητὴ τοῦ Θεόδουλο, τὸ μοναχὸ Διονύσιο, τὸ Θωμᾶ Μάγιστρο, ὁ ὁποῖος

ἔγινε μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Θεόδουλος κ.ἄ. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἔχει ἀπορρίψει κάποιες ἀπὸ αὐτὲς τὶς ταυτίσεις, ἀλλὰ δὲν ἔχει καταλήξει μὲ βεβαιότητα ποιὸς εἶναι ὁ Θηκαράς¹.

Μὲ τὴν ἐν λόγω προσωνυμία, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ψευδωνύμως φερόμενο πρόσωπο, ἐννοεῖται καὶ ὀλόκληρη ἡ Συλλογὴ ποὺ σχετίζεται μὲ τὸ Θηκαρά. Πρόκειται συγκεκριμένα γιὰ τὸ καθημερινὸ Ὁρολόγιον μὲ τοὺς εἰδικοὺς Τριαδικοὺς Ὑμνοὺς καὶ τὶς Εὐχές, τὴν Ἀσκητικὴ Ἀκολουθία γιὰ τὴν περίοδο τῆς Τεσσαρακοστῆς, διάφορα ἐρμηνευτικὰ ὑπομνήματα τοῦ ὑμνογραφικοῦ ἔργου τοῦ Θηκαρά καὶ Πατερικὰ Ἀνθολόγια ποὺ περιέχουν κείμενα ἀναφερόμενα στὴ σπουδαιότητα τῆς δοξολογίας καὶ εὐχαριστίας τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ὑμνολογίας.

Ὁ ἴδιος ὁ Θηκαράς μᾶς πληροφορεῖ γιὰ τὸν ἀποκαλυπτικὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο διδάχθηκε καὶ ἐμπνεύσθηκε τοὺς ὑψηλῆς γλωσσικῆς ἔκφρασης καὶ θεολογίας ὑμνοὺς του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ βιβλικὸ καὶ πατερικὸ ὑπόβαθρον τοῦ πρωτότυπου καὶ προοριζόμενου γιὰ τὴν ἀτομικὴ προσευχὴ τῶν ἀσκητῶν Ὁρολογίου του. Στὸ σημαντικότερον ἀπὸ τὰ ὑπομνήματα τοῦ ἐν λόγω Ὁρολογίου, ποὺ εἶναι αὐτὸ τοῦ Θεοδούλου, φαίνεται νὰ ἐκμυστηρεύεται ὁ Θηκαράς ὅτι, ὅταν συμμετεῖχε στὴν κοινὴ λατρεία καὶ

ἀκουγε αἶνο ἢ δοξολογία στὸν Θεό, τότε παρακαλοῦσε μὲ δάκρυα νὰ τοῦ δώσει ὁ Κύριος τὴν ἰκανότητα νὰ κάμει καὶ αὐτὸς ὕμνους προκειμένου νὰ δοξολογῇ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ· «Κύριε, λέγει, πάντα δύνασαι· ὁδήγησόν με ποὺ εἰσὶν ὕμνοι τῆς βασιλείας σου, ἵνα, πάντα ὅσα ἔχω ἀπεμπολήσας θελήματα, ἀναλαβὼν ἐντροφήσω αὐτούς»².

Ὡς ἀπάντηση στὴν ὡς ἄνω προσευχὴ τοῦ ὑμνητῆ τῆς Παναγίας Τριάδος Θηκαρᾶ ἦταν τόσο τὸ θάρρος ποὺ πῆρε ὥστε νὰ καταγράψει τοὺς ὕμνους ποὺ ἔβρισκε, ὅσο καὶ οἱ διάφορες ὀπτασίες μὲ ἀγγέλους, τὸ πανάγιο καὶ ζωοποιὸ Πνεῦμα, ἀκόμη καὶ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ κρατᾶ κώδικα στὰ χέρια Του καὶ μικρὸ κοντύλι καὶ νὰ τὸν ἐνθαρρύνει νὰ καταγράψει καὶ δοξολογήσει τὸν ἐν Τριάδι Θεό. Ἡ ἐκλογή, γράφει χαρακτηριστικά, εἶναι ἀπ' ὅλη τὴ θεόπνευστη Γραφὴ καὶ δὴ καὶ τὸ Ψαλτῆρι ποὺ βρίθεται ψαλμῶν ἀναφερομένων στοὺς θείους αἶνους³. Οἱ ὕμνοι του ἐπίσης ἐμπνέονται καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων ποὺ ἀναφέρονται στὴ θεολογία, μὲ πρῶτο τὸν ἅγιο Διονύσιο τὸν Ἄρεοπαγίτη, ἀλλὰ καὶ τοὺς Γρηγόριο Θεολόγο, Μέγα Βασίλειο, Μάξιμο Ὁμολογητὴ κ.ἄ.⁴. «Ἀλλὰ καὶ ὅπου ἂν ἤκουσα καὶ εἶδον θεῖον αἶνον, εὐθύς ὥσπερ μέλισσα ἠνθολόγουν αὐτόν· ἡ δὲ σύνταξις ἐστὶν ἡμετέρα, μᾶλλον δὲ οὐχ ἡμετέρα ἀλλὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ»⁵.

Μὲ βάση λοιπὸν τὴν Ἁγία Γραφὴ καὶ τὴν Πατερικὴ παράδοση, σὲ μίαν ἐποχὴ ποὺ ὑπῆρχαν ἔντονα τριαδολογικὰ ζητήματα καὶ κάποιες αἰρετικὲς ὁμάδες προσερχόμενες ἀπὸ τοὺς Βογόμιλους ὑπερτόνιζαν τὴν ἀτομικὴ προσευχὴ σὲ βάρος τῆς κοινῆς λατρείας καὶ δοξολογίας τοῦ Θεοῦ⁶, ὁ Θηκαρᾶς συντάξε ἕνα

νέο Ὁρολόγιο στὴ βάση τῶν τεταγμένων Ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου, ἀλλὰ μὲ διαφοροτικοὺς ὕμνους καὶ διαφοροτικὲς εὐχές. Τὸ ἰδιαίτερο γνώρισμα τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ ὕλικου εἶναι ὅτι ἐξυμνεῖ τὴν Ἁγία Τριάδα καὶ κάθε ὕμνος διαιρεῖται σὲ τρία μέρη προκειμένου νὰ εἶναι «ἀμέριστος ἐν μεμερισμένοις, εἰς τύπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς μιᾶς θεότητος»⁷.

Οἱ ἐν λόγῳ ὕμνοι διαβάζονταν κατὰ τὸν κανόνα τῆς ἀτομικῆς προσευχῆς τῶν μοναχῶν ὡς περαιτέρω ἄσκηση, ἀλλὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἀξιοποιηθοῦν καὶ στὴν κοινὴ λατρεία, ἢ ὁποῖα πάντοτε προηγεῖτο καὶ ἀκολουθοῦσαν οἱ τριαδικοὶ ὕμνοι ἀλλὰ καὶ ἡ μονολόγιστος εὐχὴ «Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Οὕτως ἢ ἄλλως ὁ Θηκαρᾶς προέτρεπε τοὺς μοναχοὺς σ' ἕνα κλίμα πάντοτε ἐλευθερίας, νὰ εἶναι ἐραστές τῶν ὕμνων, διότι καλλιεργοῦν τὴν ταπείνωση, ὁδηγοῦν στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ συντελοῦν στὴν ἐνοίκιση τῆς παναγίας Τριάδος στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Χαρακτηριστικὸ δείγμα τῶν ὑψηλῶν θεολογικῶν ἐννοιῶν, ὅταν ἀναφέρεται στὴ θεολογία τοῦ τριαδικοῦ δόγματος, εἶναι καὶ τὸ παρακάτω κείμενο, ὅπου γιὰ τὴν τριαδικὴ βασιλεία λέγει ὅτι εἶναι «ἡ πάντων ἀρχὴ ὑπεράρχιος, καὶ ἀπειρία πάσης ἀπειρίας, καὶ πάντων πέρας ὑπερτελής· ἡ πάντα ἐν σεαυτῇ περιέχουσα κατὰ μίαν ὑπερουσίως ἀπειρίας ἀπλότητα»⁸. Γιὰ τὸν Τριαδικὸ Θεὸ δὲ ὡς δημιουργὸ τοῦ κόσμου γράφει ὅτι ἀπ' αὐτὸν προέρχεται «πᾶν πέρας, οἱ ὄροι πάντες· τὰ στοιχεῖα, τὰ εἶδη· αἱ ἐτερότητες, αἱ ταυτότητες, αἱ ποσότητες, αἱ σμικρότητες, αἱ μεγαλειότητες· πάντων αἱ συγκράσεις, αἱ διακρίσεις, αἱ ἀδιάλυτοι συνοχαὶ τῶν γινομένων»⁹.

Ὅπως εἶναι εὐνόητο τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Θηκαρά, ποὺ μαρτυρεῖται στὴ χειρόγραφη παράδοση ἀπὸ τὸν 14ο αἰώνα¹⁰, εἶχε εὐρεῖα διάδοση στὶς Ἱερῆς Μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτές, ὅπως ἐπίσης καὶ στὸ μοναχισμὸ τῶν Σλαυικῶν Ἐκκλησιῶν. Αὐτὸ μαρτυροῦν τὰ πολλὰ χειρόγραφα στὰ ὁποῖα διασώζεται τὸ ἐν λόγῳ Ὡρολόγιο, ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἔντυπες ἐκδόσεις του γιὰ τὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τόσο τῶν ἀσκητῶν, ὅσο καὶ τῶν ἐγγάμων λαϊκῶν. Τὸ κύρος ποὺ εἶχε ὁ Θηκαρᾶς ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Κολυβάδων γι' αὐτόν. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης π.χ. τὸν ἀναγνώριζε ὡς σπουδαῖο ὕμνογράφο καὶ συνιστοῦσε οἱ θεολογικοὶ του ὕμνοι καὶ οἱ εὐχὲς νὰ λέγονται κατ' ἰδίαν καὶ ὄχι στὶς κοινὲς συνάξεις¹¹.

Στὶς μέρες μας ὁ Θηκαρᾶς ἀποκτᾶ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον μὲ τὴν ἔννοια ὅτι καὶ σήμερα ἔρχεται νὰ ἐπισημάνει α) τὴν ἐνότητα κοινῆς καὶ κατ' ἰδίαν προσευχῆς β) τὴ σημασία τῆς πίστεως καὶ προσευχῆς στὸν Τριαδικὸ Θεὸ δημιουργὸ τοῦ συμπαντος κόσμου καὶ ἐγγυητῆ τῆς ἀκεραιότητος τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου γ) τὸ μέγεθος τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας, μέσα ἀπὸ τὴ δοξολογία, τὴν εὐχαριστία καὶ τὴν εὐλόγησι τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ εἶναι ἀπόλυτα ἐπίκαιρος ὁ λόγος ἐνὸς ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκδοτῶν τοῦ Θηκαρᾶ, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος στὸν φιλοαναγνώστη τοῦ σημειώνει ὅτι οἱ ἐν λόγῳ ὕμνοι στὴν ὑπέρθρον Τριάδα συνιστοῦν πολὺτιμους λίθους «οἵτινες λάμποντες καὶ ἀστράπτοντες ἐν τῇ καρδίᾳ σου δείχνουσι καὶ φανεροῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν σου τὴν ἀληθῆ ἐπίγνωσιν τῆς τρισηλίου θεότητος»¹².

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, *Ἡ παράδοση τῆς κοινῆς καὶ τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς, μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ στὸ Ὡρολόγιο τοῦ Θηκαρᾶ*, ἔκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008, σσ. 286-293. Βλ. καὶ Θηκαρᾶς, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος, Ἅγιον Ὅρος 2008, σσ. ιγ'-ιε'.
2. Θηκαρᾶς, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος, σ. 436.
3. Ὅπ.π., σ. 458.
4. Ὅπ.π., σ. 444.
5. Ὅπ.π., σ. 444.
6. Βλ. σχετικὰ τὸ ἔργο· ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, *Κεφάλαια γνωστικὰ πενήτηντα περὶ διαφορᾶς τῶν θείων Ὑμνων, εἰσαγωγή-κριτικὸν κείμενον (τὸ πρῶτον νῦν ἐκδιδόμενον) ὑπὸ Χαραλάμπους Γ. Σωτηροπούλου, Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν*, Ἀθῆναι 1993, σ. 80: «Τινὲς τὴν εὐχὴν ταύτην, τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησάν με μετιόντες, καὶ παράκλησιν ἐξ αὐτῆς εὐρόντες, ἔστησαν μέχρι ταύτης, τοὺς ὕμνους τοῦ Χριστοῦ ἀποστρεφόμενοι, μὴ θέλοντες, καὶ αἰνεῖν, καὶ δοξολογεῖν, καὶ εὐχαριστεῖν, καὶ εὐλογεῖν αὐτόν».
7. Θηκαρᾶς, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος, σ. 30.
8. Ὅπ.π., σ. 99.
9. Ὅπ.π., σ. 154.
10. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, ὅπ.π., σ. 304.
11. Πηδάλιον, ἔκδ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 518, 2.
12. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΑΥΚΕΟΣ, *Προοίμιον εἰς τὸν Θηκαρᾶν*, Ἐνετήσι 1783, σσ. 5-8.

7. Τρόποι κατήχησης (Β')

Ἰαλεξάνδρου Καριώτογλου, Δρος Θ.

ΕΚΙΝΑΜΕ ἀπὸ τὴ διαπίστωση τοῦ προηγουμένου ἄρθρου μας, ὅπου ὁ νεαρὸς τοῦ παραδείγματος ἐπανῆλθε στὴν ὀρθόδοξη πίστη, ἔχοντας ἀσπασθεῖ γιὰ μερικὰ χρόνια τὸ Ἰσλάμ, ἀναλογιζόμενος ἐκτὸς τῶν προσωπικῶν του ἐμπειριῶν καὶ τὴ συζήτηση περὶ ἐλευθερίας τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Συμπεραίνουμε ὅτι πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε μέσα στὸν κατηχητικό μας λόγο τρόπους-κλειδιὰ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν ἀφορμὴ νὰ κατανοηθεῖ ἡ οὐσία τῆς πίστεως μας στὸν Ἀναστάνα Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία του.

Εἶχαμε ἀναφερθεῖ στὸν προφορικό καὶ γραπτὸ λόγο, τὸν ὁποῖο χρησιμοποίησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ βοηθήσουν ὅσους ἐπέλεξαν ἐλεύθερα τὴν «ὁδὸ τοῦ Κυρίου» καὶ νὰ στηρίξουν ἐκείνους ποὺ προσέρχονταν στὸ ἅγιο βάπτισμα. Τὸ πρόβλημα σήμερα εἶναι πῶς θὰ χρησιμοποιήσουμε τὸν λόγο αὐτὸ γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ. Ἄν ἀνατρέξουμε καὶ πάλι στὴν πολύτιμη καὶ ὀπωσδήποτε διαχρονικὴ ἐμπειρία τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν δὲν πρέπει νὰ λησμονήσουμε τὴν ἀναφορὰ ποὺ κάνει στὴν πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολὴ προτρέποντας: «ἐπιμένετε στὴν προσευχή. Μὴν παύετε νὰ εὐγνωμονεῖτε τὸν Θεό. Προσεύχεστε κοντὰ στὰ ἄλλα καὶ γιὰ μᾶς, νὰ δώσει ὁ Θεὸς νέες εὐκαιρίες γιὰ τὸ κήρυγμα, ὥστε νὰ διακηρύξουμε τὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας ποὺ προσφέ-

ρει ὁ Χριστὸς – γιὰ τὸ ὁποῖο εἶμαι τώρα φυλακισμένος. Προσεύχεστε, γιὰ νὰ φανερώσει στοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ τὸ μυστήριο, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ ποὺ μοῦ ἔχει δοθεῖ. Σ' ἐκείνους ποὺ δὲν εἶναι μέλη τῆς ἐκκλησίας, νὰ φέρεστε μὲ σύνεση, κάνοντας καλὴ χρῆση κάθε εὐκαιρίας. Τὰ λόγια σας νὰ εἶναι πάντα γεμᾶτα χάρη κι ὄχι ἀνούσια. Νὰ ξέρετε πῶς πρέπει νὰ ἀποκρίνεστε στὸν καθένα» (Κολ. 4,2-6). Ἀπὸ τὸ παραπάνω κείμενο βλέπουμε πόσο ἰδιαίτερη σημασία δίνει στὴν ἐκμετάλλευση κάθε εὐκαιρίας γιὰ νὰ μεταφερθεῖ τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας. Νέες εὐκαιρίες δίνονται πολλές γιὰ νὰ στοχαστεῖ κανεὶς, νὰ δουλέψει μέσα του γεγονότα καὶ εἰκόνες τῆς ζωῆς ποὺ συναντᾷ σὲ ἀνύποπτο χρόνο. Χρειάζεται ὅμως νὰ ἔχει ὅλες τὶς αἰσθήσεις σὲ ἐτοιμότητα, ὥστε καθετὶ ποὺ παρατηρεῖ νὰ γίνεται ἀφορμὴ γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν κατάλληλα. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη ποὺ διηγήθηκε ὁ Ἰησοῦς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων μᾶς δίνει καὶ τὸ μέτρο γιὰ ἐκμετάλλευση εὐκαιριῶν μὲ στόχο τὴν προσέγγιση τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Σαμαρείτης, ἓνας ξένος κι ἄγνωστος πρὸς τὸν «εἰς τοὺς ληστὰς περιπεσόντα» ἐπίσης ἄγνωστο διαβάτη, ἐκμεταλλεύεται τὴν εὐκαιρία ποὺ τοῦ δίνεται γιὰ νὰ ἐκφράσει αὐτὸ ποὺ τὸν χαρακτήριζε: νὰ ἐκφράσει μὲ τὸν πλέον ζωντανὸ τρόπο τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπο. Δὲν τὸν περιποιεῖται γιὰ νὰ

αὐτοπροβληθεῖ ἢ νὰ ἀποκτήσει ἕναν ὀπαδὸ καὶ νὰ ἀκούσει ἀπὸ τὴν πλευρὰ του λόγους εὐχαριστίας, ἀλλὰ ἀδειάζει ἐπάνω στὸν δύστυχο ὄλη του τὴν ἀγάπη καὶ ὄχι μόνο, ἀλλὰ καὶ τὸ «ἔχει» του χωρὶς νὰ περιμένει ἀνταπόδοση. Οἱ πληγές του δὲν ἦταν μόνο σωματικὲς καὶ ὑλικές, ἀλλὰ καὶ πνευματικὲς καὶ ὁ Σαμαρείτης ἀνταποκρίθηκε γενναῖα. Ὁ λευίτης καὶ ὁ ἱερέας ἀντίθετα ὄχι μόνο δὲν ἐκμεταλλεύτηκαν τὴν εὐκαιρία ποὺ τοὺς ἔδινε ὁ Θεός, ἀλλὰ «γύρισαν τὴν πλάτη τους» στὸν ἡμιθανῆ συνάνθρωπό τους, χωρὶς ἕνα λόγο παρηγορίας.

Ἡ ἱστορία τῆς παραβολῆς τοῦ Κυρίου ἐπαναλαμβάνεται καθημερινὰ καὶ σήμερα. Ὑπάρχουν ἀνάμεσά μας ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν ἕνα τρόπο ἐπικοινωνίας, ἕνα λόγο ποὺ νὰ ἔχει χάρη καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀνούσιος καὶ στυφός. Ἡ χρῆση τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ λόγου ἀπὸ ἕναν κατηχητῆ, εἴτε κληρικό, εἴτε λαϊκὸ πρέπει νὰ ἔχει αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα. Νὰ ἐμπεριέχει ἀγάπη γιὰ τὸν κατηχούμενο ἢ τὸν ἀδιάφορο. Γιατί ὑποκείμενο τῆς κατήχησης δὲν εἶναι μόνο ὁ ἐνδιαφερόμενος καὶ ἀναζητητῆς τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀδιάφορος ποὺ χρειάζεται νὰ παρακινήθῃ νὰ ἀποζητήσῃ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πνευματικότητα. Ἔχουμε συνηθίσει νὰ ζοῦμε σὲ μία κοινωνία ποὺ πιστεύουμε ὅτι στὸ μεγαλύτερο μέρος της ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀρθοδόξους. Ἡ πραγματικότητα σήμερα εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ. Οἱ ἐφημέριοι καὶ οἱ συνεργάτες τους θὰ χρειαστεῖ νὰ βρίσκονται σὲ μία διαρκῆ ἐτοιμότητα γιὰ νὰ προσφέρουν κατήχηση σὲ κάθε συνάνθρωπο ποὺ ἀναζητεῖ καὶ ζητεῖ ὄχι μόνο ὑλικὴ στήριξη, ἀλλὰ καὶ λόγο ἐλπίδας καὶ ὁ μοναδικὸς λόγος ἐλπίδας καὶ παρηγορίας εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ποὺ ξεκινάει ἀπὸ τὴν ἐν

Χριστῷ ζωὴ μέσα στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα. Ἄν ὁ λόγος μας παραμένει «ξύλινος» καὶ δὲν γνωρίζουμε πῶς θὰ ἀποκρινόμαστε στὸν καθένα, καθὼς λέει ὁ Ἄπ. Παῦλος, τότε τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἕνα τίποτα. Μεταβαλλόμαστε σὲ ἐπαγγελματίες τοῦ εἴδους, ὅπως ὁ ἱερέας καὶ ὁ λευίτης τῆς παραβολῆς.

Μᾶς ἐντυπωσιάζει ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζαν μεγάλοι ἀσκητὲς πατέρες ἀνάλογα θέματα. Κάποιος ρώτησε τὸ ἀββᾶ Ἰωάννη τῆς μονῆς τοῦ Σερίδου ἂν ἦταν σωστὸ νὰ δίνει ἀπὸ τὴν εὐλογία τῶν Πατέρων σὲ ἀλλόφυλο ἢ φτωχό. «Εὐλογία Πατέρων» λεγόταν ὅταν ἔπαιρνε κάποιος ἀπὸ ἕναν Πατέρα γιὰ εὐλογία καὶ ἀγιασμὸ ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν τροφή, τὸ ποτὸ ἢ τὸ ἐνδυμά του. Καὶ ὁ ἀββᾶς ἀπαντᾷ: « Μὴ διστάσεις νὰ δώσεις ἀπὸ τὴν εὐλογία τῶν Πατέρων στὸ φτωχό, διότι ἡ εὐλογία εἶναι φορέας τῆς Χάριτος καὶ τοῦ Ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Οὔτε στὸν ἀλλογενῆ, διότι ἡ εὐλογία δὲν βλάπτεται ἀπὸ τὸν ἀλλογενῆ, ἀλλὰ προσθέτει σ' αὐτὸν τὴ Χάρη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Καὶ συμβαίνει μὲ τὴν εὐλογία, ποὺ ἔχει δύναμη καὶ Χάρη Θεοῦ, νὰ ἔλθει καὶ ἐκεῖνος σὲ ἐπίγνωση τῆς ἀλήθειας. Πράγματι κάποιος Φιλήμων ὀργανοπαίκτης, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ θυσιάσει στοὺς θεοὺς ἀντὶ τοῦ μάρτυρα Ἄπολλωνίου, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ διαφύγει τὴν προσοχὴ τῶν θεατῶν, φόρεσε μερικὰ ἀπὸ τὰ ροῦχα τοῦ Ἁγίου καὶ μὲ τὴ Χάρη καὶ τὴ δύναμη ποὺ ἔφεραν αὐτὰ τὰ ἐνδύματα, ἐπηρεάστηκε τόσο πολὺ, ὥστε ἀναγεννήθηκε ξαφνικὰ καὶ ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ Μάρτυρας τοῦ Χριστοῦ».

Τί ἄλλες εὐκαιρίες δίνονται σὲ ἕναν ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου γιὰ τὴν ἀναζήτηση τρόπων κατήχησης; Θὰ τοὺς ἀναζητήσουμε στὴ συνέχεια.

Ἡ ἀπαίτηση τοῦ Χριστοῦ

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν

Α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Ἡ θέση τῆς Κυριακῆς
στο ἐκκλησιαστικὸ ἔτος
2. Περίληψη τῆς περικοπῆς
καὶ ἀναγγελία τοῦ θέματος

1. Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, σήμερα, πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἑορτῶν τοῦ Δωδεκαημέρου, ἀκούσαμε στὸ Εὐαγγέλιο τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τῶν δέκα λεπρῶν.

2. Ὁ Χριστός, βαδίζοντας μεταξὺ Γαλιλαίας καὶ Σαμάρειας, καὶ πρὶν μπεῖ σὲ κάποια κωμόπολη, συνάντησε ὁμάδα λεπρῶν. Αὐτοί, ὅταν τὸν εἶδαν, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν ἀπὸ μακριά: «Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς». Δὲν πλησίασαν, ἐπειδὴ, ὅπως ὄριζε ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ἔπρεπε νὰ μένουν χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ στὴν περίπτωση ποὺ θὰ συνανοῦσαν κάποιον, ἔπρεπε νὰ σταθοῦν μακριὰ του. Ὁ Χριστὸς τοὺς ἔστειλε στοὺς ἱερεῖς γιὰ νὰ πιστοποιηθεῖ ἡ θεραπεία τους, ὅπως καὶ ἔγινε. Στὴ συνέχεια, ἐπέστρεψε μόνον ὁ ἕνας δοξάζοντας τὸν Θεὸ με δυνατὴ φωνή. Ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν εὐχαριστοῦσε. Ἦταν Σαμαρείτης. Ὁ Χριστὸς ρώτησε: «Ποῦ βρίσκονται οἱ ἄλλοι; Δὲν ἐπέστρεψαν νὰ δοξάσουν τὸν Θεὸ παρὰ μόνον αὐτὸς ὁ αἰρετικός;» Τί ἐννοοῦσε;

Β. ΕΞΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Ἡ θέση τῶν λεπρῶν
στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ
2. Ἡ πνευματικὴ ταυτότητα
τῶν λεπρῶν
3. Γέφυρα πρὸς τὸ τρίτο μέρος

1. Ἐχει σημασία νὰ προσέξουμε ὅτι δίνοντάς μας τὰ στοιχεῖα τους, ὁ εὐαγγελιστὴς δὲν κάνει ὅ,τι καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, ὅταν προσέρχονται οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ ζητήσουν κάτι ἀπὸ τὸν Χριστό. Ἐκεῖ μᾶς δίνει πολλὲς φορὲς τὸ ὄνομα, συχνὰ ἐπίσης τὴν ἡλικία, πολλὲς φορὲς τὴν περιγραφή τῆς κατάστασής τους καὶ κάποιους χαρακτηρισμούς. Ἐδῶ ὅμως περιγράφοντας τοὺς δέκα λεπρούς δὲν μᾶς λέει τίποτα ἀπ' αὐτά. Μᾶς ἀναφέρει μόνον τὸ θρησκευμά τους. Ὅτι οἱ ἐννέα ἦταν Ἰουδαῖοι καὶ ὁ ἕνας Σαμαρείτης. Πρέπει ἐπίσης νὰ προσέξουμε ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ φώναζαν καὶ ζητοῦσαν κάτι ἀπὸ τὸν Χριστὸ ὁμαδικά, θεραπεύτηκαν ὁμαδικά, κάτι ποὺ δὲν γίνεται πουθενὰ ἄλλου. Ἐπίσης, μοναδικὸ εἶναι ὅτι τοὺς ἔστειλε στοὺς ἱερεῖς γιὰ νὰ πιστοποιήσουν ἐκεῖνοι τὴν θεραπεία. Δὲν ἦταν λοιπὸν μία ἀρρώστια ἢ λέπρα ὅπως οἱ ἄλλες. Αὐτὴ ἔκανε τὸν πιστὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀκάθαρτο μπροστὰ στὸν Θεό, κάτι ποὺ δὲν συνέβαινε μετὰ τῆς ἀρρώστιας. Ὅταν ὁ ἄρρωστος γινόταν καλὰ καὶ βεβαιωνόταν αὐτὸ

ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, ἔκανε τὴν προβλεπόμενη ἀπὸ τὸν Νόμο θυσία, γιὰ νὰ ἀποκατασταθεῖ στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Μόνο μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο μποροῦσε ξανά νὰ μένει μαζί μὲ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ λατρεύει τὸν Θεὸ ὡς μέλος τῆς κοινότητος. Ἡ λέπρα, σύμφωνα μὲ τὸν Νόμο, ἦταν μία πληγὴ τοῦ Θεοῦ, ποὺ καλοῦσε τὸν πληγωμένο σὲ μετάνοια. Πληγωμένος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ λεπρὸς ἦταν τὸ ἴδιο πράγμα. Γι' αὐτὸ κι ὁ Χριστὸς τοὺς ἔστειλε στοὺς ἱερεῖς, τηρώντας τὴ διαδικασία ποὺ προβλεπόταν.

2. Ἡ λέπρα ἦταν λοιπὸν ἱερὴ ἀρρώστια. Γιὰ ποιά ἁμαρτία ἐρχόταν ἡ λέπρα στοὺς ἄνθρώπους; Ὅταν ὁ Μωυσῆς δίνει τὶς τελευταῖες τοῦ συμβουλὲς πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅταν γράφει τὴν παρακαταθήκη του, ἐκεῖ ποὺ τοὺς λέει πῶς μποροῦν νὰ κρατήσουν ζωντανὴ τὴ σχέση τους μὲ τὸν Θεό, ἀναφέρει δύο φορές ὅτι «ὅποιος δὲν ὑπακούει στὸν Νόμο καὶ δὲν τηρεῖ τὶς διατάξεις του, θὰ παθαίνει αὐτὴ τὴν ἀρρώστια». Καὶ βλέπουμε στὴν ἱστορία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ νὰ συμβαίνει αὐτὸ πολλὰ φορές. Ὅπως σὲ ὑψηλὰ ἱστάμενα πρόσωπα, στὴ Μαριάμ, τὴν ἀδελφὴ τοῦ Μωυσῆ, στὸν βασιλιὰ Ὁζία καὶ σὲ ἄλλους. Πάντοτε συνέβαινε γιὰ τὴν ἀνυπακοή στὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ καὶ πάντοτε ἦταν κλήση σὲ μετάνοια. Γι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ μᾶς τὸ ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστὴς σ' αὐτὸ τὸ ἰδιαίτερο πλαίσιο.

3. Ἀφοῦ τηρήθηκε ἡ διαδικασία καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποκαταστάθηκαν, γύρισε μόνο ὁ Σαμαρείτης δοξάζοντας τὸν Θεὸ καὶ εὐχαριστώντας τὸν Χριστό. Γιατί λοιπὸν ὁ Χριστὸς ρώτησε: «Οἱ ἄλλοι ἐννεὰ ποῦ εἶναι; Θεράπευσα δέκα καὶ ἦρθε μόνο ὁ ἓνας καὶ μάλιστα ὁ αἰρετικὸς, αὐτὸς ποὺ

δὲν ἔχει καὶ τὴν ὀρθὴ πίστη. Οἱ ἄλλοι δὲν γύρισαν νὰ δοξάσουν τὸν Θεό;». Τί ζητοῦσε ὁ Χριστὸς; Αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε εἶναι αὐτὸ ποὺ ζητᾶει σὲ ὅλο τὸ Εὐαγγέλιο. Ἀληθινὴ πίστη. Καὶ ἀληθινὴ πίστη εἶναι ἡ ἀναγνώριση ὅτι εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς. Ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρός, αὐτὸς ποὺ ἦρθε στὸν κόσμος γιὰ νὰ ἀπαλλάξει τοὺς ἄνθρώπους ἀπὸ τὴ λέπρα τὴν πνευματικὴ, αὐτὴ ποὺ κάποιες φορές φαίνεται ἐξωτερικὰ, ἀλλὰ πολλὰς φορές ὄχι, καὶ διαλύει τὴ μορφὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταστρέφει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ἤθελε καὶ περιέμενε ἀπὸ τοὺς ἐννεὰ Ἰουδαίους ποὺ νόμιζαν ὅτι εἶχαν τὴ σωστὴ πίστη νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν. Κι αὐτοὶ δὲν τὸν ἀναγνώρισαν. Καὶ τὸν ἀναγνώρισε ἓνας Σαμαρείτης. Εἶναι ἐνδεικτικὸ ὅτι ὁ Χριστὸς ρωτᾶει: «Καλὰ ἓνας αἰρετικὸς μὲ κατάλαβε;» Καὶ στὸν γονατισμένο μπροστά του Σαμαρείτη εἶπε: «Σήκω καὶ πήγαινε στὸ καλὸ. Ἡ πίστη σου σὲ ἔσωσε».

Γ. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

1. *Ἐνδιαφέρεται ὁ Χριστὸς γιὰ καλοὺς τρόπους καὶ ἀνταπόδοση;*
2. *Ἡ ἀπαίτηση τοῦ Χριστοῦ*
3. *Ἐνα παράδειγμα*

1. Συνήθως βλέπουμε δύο λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς ἐκφράζει τὴν ἐκπληξή του. Νομίζουμε πῶς ὁ Χριστὸς ἀπαιτοῦσε ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ θεραπεύτηκαν καλοὺς τρόπους συμπεριφορᾶς καὶ ἀνταπόδοση γιὰ τὴν εὐεργεσία του. Εἶναι λάθος καὶ τὰ δύο, δὲ μᾶς βοηθοῦν νὰ δοῦμε αὐτὸ ποὺ ἔκανε ὁ Χριστὸς κι αὐτὸ ποὺ ζητᾶει ὁ Χριστὸς ἀπὸ μᾶς. Τὸ πρῶτο εἶναι λάθος, γιατί σ' ὀλόκληρο τὸ Εὐαγγέλιο

βλέπουμε ότι ο Χριστός ποτέ δε ζήτησε τρόπους συμπεριφοράς συμβατικούς στη σχέση του με τους ανθρώπους της οικογένειάς του, με τους μαθητές του ή με τους ανθρώπους που συνάντησε. Ο Χριστός δε ζητάει κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά με καλούς τρόπους που οι άνθρωποι έχουν συμφωνήσει σιωπηρώς. Κανένας δεσμός, κανένας θεσμός, τίποτε δεν υπήρχε που να τον δεσμεύει σε κάποιους τρόπους συμπεριφοράς στη σχέση του με τους άλλους. Αντίθετα μάλιστα, πολλές φορές, έκανε αυτό που δεν έκαναν οι άλλοι άνθρωποι. Συναντούσε αυτούς που οι άλλοι δεν συναντούσαν, άπλωνε το χέρι σε αυτούς που δεν ήταν καθαροί, επισκεπτόταν εκείνους που θεωρούνταν άμαρτωλοί, όπως ο Ζαχαρίας. Δεν είχε ή συμπεριφορά του Χριστού λοιπόν τους λεγόμενους «καλούς τρόπους». Δυστυχώς, το λάθος μας είναι ακόμα μεγαλύτερο αν νομίζουμε ότι με τους καλούς τρόπους ανταποδίδουμε στον Χριστό την ευεργεσία του. Ότι κάνοντας το αυτόνομο δεν του χρωστάμε πλέον τίποτα.

2. Άγαπητοι αδελφοί, ο ευαγγελιστής Ιωάννης μας λέει ότι σε έρώτηση των ανθρώπων: «Τί πρέπει να κάνουμε, για να επιτελούμε τα έργα του Θεού;», ο Χριστός απάντησε: «Το έργο του Θεού είναι να πιστέψετε στον άπεσταλμένο του». Ο άπεσταλμένος του Θεού είναι εκείνος για τον οποίο είπε ο προφήτης: «Ουτός τας άμαρτίας ήμων φέρει και περι ήμων όδυνάται». Αυτός κουβαλάει τα σφάλματα τα δικά μας και υποφέρει για τις δικές μας ευθύνες. Οί ευθύνες αυτές είναι εκείνες που προέρχονται από την άνυπακοή μας στις έντολές του Θεού. Η μη άνάληψή τους μάς γεμίζει λέπρα. Αυτή τη λέπρα θεραπεύει ο Χριστός στην Έκκλησία του. Γι' αυτό ή

θεραπεία άπ' αυτήν την άρρώστια είναι όμαδική. Έαν ζούμε αυτό που είναι ή Έκκλησία, δοξάζουμε τον Θεό και άναγνωρίζουμε τον Χριστό σωτήρα μας.

Δέν είναι τυχαίο που, όπως είπαμε στην αρχή, μόνο ένα χαρακτηριστικό των ανθρώπων αυτών μάς δίνει ο ευαγγελιστής. Το θρήσκευμά τους. "Οτι ήταν έννά Ιουδαίοι και έννας Σαμαρείτης. Και μάς τδ δίνει γι' αυτόν άκριβώς τδ λόγο. Γιατί πολλές φορές έμείς που είμαστε μέσα στην Έκκλησία, που έννοείται πώς πιστεύουμε στον Χριστό, δέν τον άναγνωρίζουμε. Δέν μπορούμε να καταλάβουμε τί ευθύνες ανέλαβε ο Χριστός και να άκολουθήσουμε τα βήματά του, ως άληθινοί μαθητές του. Παντού τδ μεγάλο μυστήριο που παίζεται σε κάθε συνάντηση του Χριστού, σε κάθε θαύμα και σε κάθε λόγο του, είναι έναν ο Χριστός άναγνωρίζεται ποιός είναι. «Είς τά ΐδια ήλθε και οί ΐδιοι αυτόν ου παρέλαβον», γράφει πάλι ο ευαγγελιστής Ιωάννης. Ηρθε στους δικούς του και οί δικοί του δέν τον κατάλαβαν, δέν τον άναγνώρισαν. Αυτό άκούσαμε και στδ σημερινό Ευαγγέλιο.

3. Υπάρχει τρόπος να άναγνωρίσουμε τον Χριστό; Ναι, λέει ο Χριστός, έν ανατρέξουμε πίσω άπό τα συμπτώματα και αναζητήσουμε τις αίτίες της λέπρας. Έάν άποφύγουμε δηλαδή αυτό που έκαναν οί έννά. Είδαν να έξαφανίζονται τα σημάδια της άρρώστιας άπό τδ δέρμα τους και πήγαν στα σπίτια τους. Δέ γύρισαν στον Χριστό ν' άναγνωρίσουν ποιός είναι και να δοξάσουν τον Θεό που έστειλε κάποιον να σηκώσει τις δικές τους ευθύνες. Και όχι μόνο αυτό, αλλά δύναται και να μάς άξιώσει να κατανοήσουμε τις δικές μας ευθύνες και να μάς χαρίσει τδ φρόνημα των άγιων. Ένας άγιος άσκητής, ο Γέροντας

Ἀγάθωνας, ὅπως διαβάζουμε στὸ Γεροντικό, ἔλεγε: «Ἦθελα νὰ ἔβρισκα ἕναν λεπρὸ καὶ ἤθελα νὰ μποροῦσα, γιατί αὐτὸ δὲν γίνεται, νὰ τοῦ δώσω ἐγὼ τὸ σῶμα μου καὶ νὰ πάρω τὸ δικό του, γιατί αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ ἀγάπη». Εἶχε καταλάβει τόσο καλά ὁ Γέροντας τί σημαίνει νὰ ἀκολουθεῖς τὸν Χριστό. Εἶχε ἀφομοιώσει τόσο βαθιὰ μέσα του τὴν εὐθύνη τοῦ Χριστοῦ. Δὲν ἔχει κανένα μέτρο, δὲν ἔχει κανένα ὄριο καὶ εἶναι μοναδική. Εἶναι ἡ εὐθύνη ἢ δική μου, ἢ δική σας, τοῦ καθενός μας. Κι ὁ Γέροντας Ἀγάθωνας ἐξέφρασε αὐτὸ ποὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνει ἀπὸ ἄνθρωπο, γιὰ νὰ δείξει ὅτι τὸ ἔκανε ὁ Χριστὸς γιὰ ὅλους μας. Καὶ πὼς ἐπίσης ὁ Χριστὸς ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὰ σημάδια ποὺ βρίσκονται στοὺς ταλαιπωρημένους ἄλλους ἀδελφούς μας, καὶ φαίνονται στὸν πιὸ ταλαιπωρημένο ἀπ' ὅλους ἀκόμα πιὸ πολύ.

Δ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. *Περίληψη προηγούμενων*

2. *Σύνδεση*

μὲ τὴν προηγούμενη Κυριακὴ

3. *Προτροπὴ*

1. Ὅταν ὁ Χριστὸς ρωτοῦσε ποῦ βρί-

σκονται οἱ ἄλλοι ἐννέα, καταδίκασε ὄχι μία κακὴ συμπεριφορά, ἀλλὰ τὴ βασικὴ ἔλλειψη κάθε ἀνθρώπου ποὺ θέλει νὰ πιστεύει στὸ Θεό. Τὴν ἀδυναμία μας δηλαδή νὰ κατανοοῦμε ὅτι τὸ πιὸ σπουδαῖο ἀπ' ὅλα εἶναι ν' ἀναγνωρίζουμε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Πατέρα μας, ὁ Σωτῆρας μας, ἐκεῖνος ποὺ μᾶς ἐλευθέρωσε καὶ μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὶς συνέπειες τῆς μὴ ἀνάληψης τῶν εὐθυνῶν μας ἀπέναντι στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀδελφούς μας.

2. Ἡ προηγούμενη Κυριακὴ ἦταν ἡ Κυριακὴ μετὰ τὰ Φῶτα, ἡμέρα ποὺ ὀλοκληρώσαμε τὶς γιορτὲς γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον, τὴ γέννηση καὶ τὴ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιο ποὺ ἀκούσαμε σήμερα μᾶς δείχνει ποιὸ εἶναι τὸ ἐπόμενο βῆμα γιὰ μᾶς, γιὰ νὰ γίνει τὸ περιεχόμενο τῶν γιορτῶν δική μας ὑπόθεση.

3. Εἶθε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἔχοντας ὑπόψη μας αὐτὰ ποὺ ἔκανε καὶ εἶπε ὁ Χριστὸς, νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ ζοῦμε ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἀναγνωρίζοντας στὸ πρόσωπό του τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ δοξάζεται τὸ ἅγιο ὄνομά του. Ἀμήν.

Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ καὶ τὰ Χριστούγεννα

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου,
Λέκτορος Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΗ πρακτικὴ τῆς μετοχικῆς ἑταιρείας “Σκοπιά” ἀποτελεῖ τὸ φαινόμενο νὰ προσπαθεῖ νὰ στιγματίσει καὶ νὰ ἐνοχοποιήσῃ κάθε τι τὸ χριστιανικὸ ὡς δῆθεν ἀντίθετο στὴν Ἁγ. Γραφὴ καὶ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ πρακτικὴ δὲν ἐξείρασε οὔτε τὶς χριστιανικὲς ἐορτές, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐπιφανῆ θέση κατέχουν τὰ Χριστούγεννα. Τί ἰσχυρίζεται ὁμως ἡ ἑταιρεία “Σκοπιά” σχετικὰ μὲ τὰ Χριστούγεννα;

Ι) Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ ἀρχαῖος εἰδωλολατρικὸς κόσμος καὶ κυρίως οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Μίθρα γιόρταζαν στὶς 25 Δεκεμβρίου τὴ γέννηση τοῦ ἀνίκητου Ἥλιου, γνωστὴ ὡς *dies natalis Solis Invicti*¹. Λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ἡμερομηνίας ἐορτασμοῦ τῶν Χριστουγέννων οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ ἰσχυρίζονται ὅτι τὰ Χριστούγεννα ἔχουν εἰδωλολατρικὴ προέλευση². Ἐξισώνουν δηλαδὴ τὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων μὲ τὴν προϋπάρχουσα εἰδωλολατρικὴ ἐορτὴ. Μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ ὁ ἰσχυρισμὸς τους ὅτι “αἰῶνες ἔπειτα ἀπὸ τότε ποῦ ἦταν στὴ γῆ ὁ Ἰησοῦς, ἀποστάτες χριστιανοὶ υἱοθέτησαν αὐτὴ τὴν ἡμερομηνία γιὰ νὰ γιορτάζουν τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ”³.

Παρατηροῦμε ἐν προκειμένῳ, ὅτι ἐκ μέρους τῆς “Σκοπιά” γίνεται μιὰ σκόπιμη καὶ ἀνιστόρητη διαστρέβλωση τῶν γεγονότων. Παραβλέπουν ὅτι ἡ ἐορτὴ

τῶν Χριστουγέννων σχετίζεται μὲ τὸ “μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον”, ἐπίκεντρο τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ καὶ τὸ γεγονός ὅτι “Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί” (Α΄ Τιμ. 3, 16). Ἡ Ἐκκλησία ὀρίζοντας τὴ ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων στὶς 25 Δεκεμβρίου δὲν υἱοθέτησε παγανιστικὰ στοιχεῖα. Ἀντικατέστησε μιὰ ἀκόμα ἔκφραση τῆς δαιμονικῆς λατρείας τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου μὲ τὸ γεγονός τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ἄριστα ἐπισημαίνει τὴ διαφορὰ ὁ ἅγ. Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως, ὅταν λέγει ὅτι ὑπάρχουν ἐορτές ποῦ «Αἱ μὲν γὰρ παρὰ Θεοῦ ἐνομοθετήθησαν, αἱ δὲ παρὰ διαβόλου εἰσέφρησαν. Διόπερ καὶ αἱ μὲν, ψυχῶν ἀπειλοῦσι ζημίαν (...) αἱ δὲ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐμπορεύονται τὴν σωτηρίαν»⁴. Ἀντικατέστησε, δηλαδὴ, τὴ λατρεία τοῦ κτίσματος μὲ τὴ λατρεία τοῦ Κτίστη, τοῦ “ἡλίου τῆς δικαιοσύνης” ὅπως ἀναφέρει ὁ προφήτης Μαλαχίας (3, 20). Πότε ὁμως διαπίστωσε ἡ μετοχικὴ ἑταιρεία “Σκοπιά” ὅτι τὰ Χριστούγεννα ἔχουν, δῆθεν, εἰδωλολατρικὴ προέλευση καὶ ἀπαγόρευσε στοὺς ὄπαδούς της νὰ τὰ ἐορτάζουν; Τὸ ἔτος 1928. Μέχρι τότε τὰ γιόρταζαν⁵.

ΙΙ) Ποιὸς γεννήθηκε ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου; Κατὰ τὴν Ἁγία

Γραφή ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἀγ. Τριάδος, κατὰ τὴν ἐν χρόνῳ γέννησίν Του (Ἰωάν. 1, 1, 20, 28, Ρωμ. 9, 5. Φιλιπ. 2, 5 - 6. Α΄ Τιμ. 3, 16. Α΄ Ἰωάν. 5, 20). Ἀντιθέτως, κατὰ τὶς κακοδοξίες τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ γεννήθηκε «ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος ποὺ ἔζησε ποτέ»⁶. Καὶ τοῦτο, γιατί εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ ἀρνοῦνται καὶ τὴ Θεότητα τοῦ Κυρίου.

III) Ἡ γέννηση τοῦ Θεανθρώπου εἶναι τὸ μοναδικὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ὀρόσημο - τομὴ στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, γιατί, ὅπως πολὺ χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, μετὰ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου «ἐπιτελεῖται τὸ πάντων καινῶν καινότητα, τὸ μόνο καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον»⁷. Μὲ κριτήριό αὐτὸ τὸ γεγονός οἱ Χριστιανοὶ παγκοσμίως ὀμιλοῦν γιὰ τὴν πρὸ Χριστοῦ [π.Χ.] καὶ τὴν μετὰ Χριστόν [μ.Χ.] ἐποχή. Ἀντιθέτως, οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ ἀντικατέστησαν στὰ ἔντυπά τους καὶ αὐτὸ τὸ παγκόσμιο σύστημα χριστιανικῆς χρονολόγησής μετὰ τὸν δικῆς τους ἐμπνεύσεως προσδιορισμὸ Π.Κ.Χ. (= Πρὸ κοινῆς χρονολογίας).

IV) Ἡ Ἀγ. Γραφή μᾶς πληροφορεῖ ὅτι τὸ ἄστρο ποὺ καθοδήγησε τοὺς Μάγους ἐξ Ἀνατολῶν γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν

Χριστὸ σχετιζόταν μετὰ τὸ γεγονός τῆς γεννήσεώς Του καὶ ὅτι ἦταν ἔκτακτο φαινόμενο ὑπηρετικὸ τοῦ θεοῦ σχεδίου (Ματθ. 2, 2, 9-10). Ἀντιθέτως, οἱ Χιλιαστὲς ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Σατανᾶς ἔκανε νὰ ἐμφανιστεῖ αὐτὸ τὸ ἄστρο καὶ ὅτι τὸ χρησιμοποίησε γιὰ δικό του σκοπὸ⁸.

V) Ἡ Ἀγ. Γραφή μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ γέννηση τοῦ Θεανθρώπου ἔγινε ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ δοξολογίας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους (Λουκ. 2, 13-14), καθὼς ἔβλεπαν «ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰώνιοις σεσιγημένου» (Ρωμ. 14, 24). Ἀντιθέτως, οἱ Χιλιαστὲς ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἐορτὴ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἀνήκει στὶς «μορφὲς λατρείας ποὺ δὲν εἶναι ἀποδεκτὲς στὸν Ἰεχωβᾶ»⁹.

Ἐξ ὧσων ἀναφέραμε, νομίζουμε ὅτι γιὰ κάθε Ὀρθόδοξο χριστιανὸ γίνεται εὐκόλα ἀντιληπτὸ ὅτι οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ γιὰ τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἓνα κρᾶμα πλάνης, ἀνιστόρητων ἀναφορῶν καὶ λογικῶν σφαλμάτων.

Καὶ ὅμως, αὐτὸ τὸ κρᾶμα ἢ μετοχικὴ ἔταιρεία «Σκοπιὰ» τὸ χαρακτηρίζει ὡς «πνευματικὴ τροφή» μετὰ τὴν ὁποία ὁ Ἰεχωβᾶ προμηθεύει τοὺς λάτρεις του, πάλιν μόνο μέσῳ τῆς ὑποτιθέμενης ὁρατῆς ὀργάνωσής του, ποὺ αὐτοχαρακτηρίζεται ὡς «πνευματικὸς παράδεισος»¹⁰.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. H. Frank, *Weihnachten*, L.Th.K', 12, 776.
2. Βλ. *Πῶς νὰ συζητᾶτε λογικὰ ἀπὸ τὶς Γραφές*, ἔκδ. Μ.τ.Ι. 1987, σσ. 132-133. *Ξύπνα*, 22.12.1992, σσ. 8-9. *Σκοπιὰ* 15.4.1995, σ. 30.
3. Βλ. *Γνώση ποὺ ὀδηγεῖ στὴν αἰώνια Ζωή*, ἔκδ. Μ.τ.Ι. 1995, σ. 126.
4. Ἀγ. Πρόκλου Κων/λεως, *Εἰς τὴν Ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου*, Λόγος Γ, 2, PG 65, 705 A.
5. Βλ. K. Hutten, *Seher-Grübler-Enthusiasten*, Stuttgart 1966¹⁰, σ. 83. Πρωτ. Ἀ. Ἀλεβιζόπουλου, «*Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ*» καὶ Ὀρθοδοξία, τόμος Γ', Ἀθήνα 1995, σσ. 96-99.
6. Βλ. Ὁ Μεγαλύτερος ἄνθρωπος ποὺ ἔζησε ποτέ, κεφ. 7, ἔκδ. Μ.τ.Ι. 1991, σ. 4.
7. Βλ. Ἰ. Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδοσις Ἀκριβῆς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως*, Γ, 1, PG 94, 984 B.
8. Βλ. Ὁ Μεγαλύτερος ἄνθρωπος ποὺ ἔζησε ποτέ, κεφ. 7, 1991, σ. 24.
9. Βλ. *Γνώση ποὺ ὀδηγεῖ στὴν Αἰώνια Ζωή*, ἔκδ. Μ.τ.Ι. 1995, σ. 45.
10. Βλ. *Σκοπιὰ* 1-3-2001, σ. 11. Πρβλ. *Ἐνωμένοι στὴ λατρεία τοῦ Μόνου Ἀληθινοῦ Θεοῦ*, ἔκδ. Μ.τ.Ι. 1983, σ. 120.

Τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων καὶ τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν

Δρος Γεωργίου Κρίππα
Καθηγητῆ Ἐλευθ. Πανεπιστημίου

Ἀξιότιμον
κ. Συνήγορον τοῦ Πολίτου
Ἐνταῦθα

Ἀξιότιμε κ. Συνήγορε τοῦ Πολίτου,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν, νὰ σᾶς ἀναφέρω τὰ κάτωθι, εἰδικῶς διὰ νὰ προστατεύσω τὸ κῦρος τῆς ὑπηρεσίας σας ἀλλὰ καὶ τὸ προσωπικὸ σας κῦρος, εἰσηγούμενος συγχρόνως, ὅπως ἐπιστήσετε τὴν προσοχὴν τῶν ὑπηρεσιῶν σας, εἰς τὸ νὰ μὴν ἐπαναλάβουν ἐνέργειες οἱ ὁποῖες εἰς τὸ παρελθὸν τις ἐξέθεσαν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου κρίνω σκόπιμον, νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν σας ἐπὶ τῶν ἐξῆς δεδομένων (ἐξόχως σπουδαίων καὶ καταλυτικῶν κατὰ τὴν ἄποψή μου):

1. Ὡς γνωστὸν τὴν 14.11.2008 οἱ ὑπηρεσίες σας ἀπηύθυναν εἰς τὸ Ὑπ. Παιδείας τὸ ὑπ' ἀριθ. 15595.02/2008, 17598.01/2008, 17454.01/2008, 17674.01/2008 ἔγγραφό τους ζητώντας δι' αὐτοῦ, ὅπως τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καταστεῖ προαιρετικὸ, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων κατεδίκασε τὴν Ἑλλάδα, διότι ἓνας δικηγόρος ἀρνήθηκε νὰ ὀρκισθεῖ δημοσίᾳ, ὅταν ἔλαβε τὴν ἄδειαν τοῦ δικηγορεῖν (Εὐρωπ. Δικ/ρίου Ἀνθρ. Δικαιωμάτων ἀποφ. τῆς 21.2.2008, ὑπόθεση Ἀλεξανδρίδης κατὰ Ἑλλάδος). Φυσικὰ ἡ ἀπόφαση αὐτὴ δὲν εἶχε καμμία σχέση μετὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευ-

τικῶν καὶ ἄρα τὸ αἴτημά σας ἦταν νόμῳ ἀβάσιμον. Ἴδια δὲ ὅταν ὑπῆρχε πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ ὡς ἄνω Εὐρωπ. Δικ/ρίου, ποὺ ἀφοροῦσε εἰδικῶς τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καὶ ἡ ὁποία ἐδέχετο ἐντελῶς ἄλλα, τὴν ὁποῖαν ὁμως δὲν ἀναφέρατε (Εὐρωπ. Δικ/ρίου Ἀνθρ. Δικαιωμάτων ἀπόφαση τῆς 20.7.2007 ὑπόθεση Folgero καὶ ἄλλοι κατὰ Νορβηγίας, τὴν ὁποῖαν ἴδετε καὶ εἰς ἑλληνικὴν μετάφραση εἰς περιοδ. «Ἐπιθεώρησις Δημοσίου καὶ Διοικητικοῦ Δικαίου», 2009, σελ. 257 ἐπ.).

2. Ἐν ὄψει τούτου κρίνω σκόπιμον, νὰ σᾶς ἐνημερώσω ἐπὶ τῆς τελευταίας καὶ πλέον προσφάτου νομολογίας (τοῦ ἔτους 2010) τοῦ Εὐρωπ. Δικ/ρίου Ἀνθρ. Δικαιωμάτων, ποὺ εἶναι ad hoc διὰ τὴν παροῦσα περίπτωσι. Κατ' ἀρχὴν σᾶς πληροφορῶ, ὅτι ὁμοίᾳ ἀπόφαση μετὰ τὴν προαναφερομένη (τὴν Ἀλεξανδρίδης κατὰ Ἑλλάδος) ἐξεδόθη καὶ προσφάτως, ἦτοι τὸ ἐν λόγω Εὐρωπ. Δικ/ριο καταδικάζει τὴν Ἑλλάδα, διότι κάποιοι ὑπεχρεώθησαν νὰ ὀρκισθοῦν δημοσίᾳ (Εὐρωπ. Δικ/ρίου Ἀνθρ. Δικαιωμάτων ἀποφ. τῆς 3.6.2010, ὑπόθεση Δημητράς καὶ ἄλλοι κατὰ Ἑλλάδος, προσφυγὲς Ν° 42837/06, 3232/07, 3260/07, 35793/07 καὶ 6099/08). Καὶ ἡ ἀπόφαση αὐτὴ δὲν ἔχει καμμία σχέση μετὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συσχετισθεῖ μετὰ αὐτὸ οὐδὲ κατὰ κεραίαν.

Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν, νὰ συσχετισθεῖ μὲ αὐτὸ καὶ δι' ἕναν ἄλλον λόγον πολὺ πιὸ καταλυτικὸν καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀγνοηθεῖ ἢ ἀνατραπεῖ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον. Πρόκειται περὶ τοῦ ἐξῆς: Τὸ ἴδιο Εὐρωπ. Δικαστήριον διὰ νεωτέρας ἀποφάσεώς του (Εὐρωπ. Δικ/ρίου Ἀνθρ. Δικαιωμάτων ἀπόφαση τῆς 15.6.2010, ὑπόθεση Grzelak κατὰ Πολωνίας, προσφυγὴ Νο 7710/02) δέχεται τὰ ἐξῆς: Ἡ ἐν λόγω ἀπόφαση περιλαμβάνει δύο σκέλη ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων.

Τὸ πρῶτον σκέλος (ποὺ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει) δέχεται, ὅτι ἡ Πολωνία εἶχε θεσπίσει νόμον, ὁ ὁποῖος προέβλεπε, ὅτι ὅσοι Πολωνοὶ μαθητὲς εἶναι ἄθεοι ἢ ἀλλοθρησκοὶ καὶ δὲν ἐπιθυμοῦν, νὰ παρακολουθήσουν τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, θὰ παρακολουθοῦν ἕνα ἄλλο μάθημα, ἦτοι τὸ μάθημα τῆς ἠθικῆς. Ἡ Πολωνία παρ' ὅτι ὁ νόμος αὐτὸς ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ, δὲν τὸν ἐφήρμοσε καὶ δὲν εἰσήγαγε τὸ μάθημα τῆς ἠθικῆς εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἐξ αὐτοῦ κάποιος μαθητὴς ἐθίγη προσωπικῶς, δι' αὐτὸ καὶ τὸ Εὐρωπ. Δικ/ριον τὴν καταδικάζει. Καταδικάζεται δηλ. ἡ Πολωνία, εἰδικῶς καὶ μόνον, διότι δὲν ἐφήρμοσε ἕναν νόμον τῆς καὶ κάποιος ἐθίγη προσωπικῶς ἐκ τούτου (καὶ ὄχι διότι θίγονται προσωπικῶς καὶ ἄλλοι, τῶν ὁποίων τις προσφυγὴς ἀπορρίπτει).

Τὸ δεύτερον σκέλος τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς (ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἄμεσα), ἀναφέρεται εἰδικῶς καὶ μόνον εἰς διάταξιν τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συμβάσεως Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων (ποὺ ἀφορᾷ εἰδικῶς εἰς τὴν εἰσαγωγὴν, διοργάνωσιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ εὐρωπ. κράτη). Ἡ ἐν λόγω ἀπόφαση ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δέχεται, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διατάξεως αὐτῆς εἰς τὰ εὐρωπ. κράτη ἀνήκει εἰς τὴν

διακριτικὴν εὐχέρειαν τῶν ἐν λόγω κρατῶν καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν «ἐλευθερίαν ἐκτιμήσεως» αὐτῶν, ἢ ὅποια ἐπαφίεται εἰς τὰ κράτη αὐτά (“margin of appreciation left to the States”). Δέχεται δὲ περαιτέρω, ὅτι τὰ εὐρωπ. κράτη εἶναι ἐλεύθερα, νὰ διοργανώσουν τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ὑπὸ ὅποιο εἰδικὸ σύστημα ἐπιθυμοῦν καὶ ἐπίσης ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ εἰσαγάγουν τὸ μάθημα τῆς ἠθικῆς (ἀντὶ τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν) διὰ τοὺς ἀλλοθρήσκους ἢ ἀθέους. Τὴν μόνην ὑποχρέωσιν ποὺ ἔχουν εἶναι νὰ μὴν διενεργοῦν προσηλυτισμὸν. Κατὰ τὰ λοιπὰ τὰ εὐρωπ. κράτη εἶναι ἐλεύθερα καὶ ἀδέσμευτα, νὰ διοργανώσουν τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν κατὰ τὴν ἀπόλυτην ἐπιθυμίαν τους χωρὶς καμμίαν δέσμευσιν ἐκ τῆς Εὐρωπ. Συμβάσεως Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων. Καταλήγει δὲ εἰς τὸ νὰ ἀπορρίψει τὸ αἶτημα τῶν προσφευγόντων, (ποὺ ζητοῦσαν νὰ καταδικασθεῖ ἡ Πολωνία διὰ παράβασιν τοῦ ἀτομικοῦ δικαιώματος ἐπὶ τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν, ποὺ προβλέπεται ἀπὸ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου τῆς Εὐρωπ. Συμβάσεως Ἀνθρ. Δικαιωμάτων).

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ὡς ἄνω σᾶς ὑποβάλλω συνημμένως (καθὼς καὶ στοὺς ἀποδέκτες κοινοποιήσεως τῆς παρούσης μου) τὴν προαναφερομένην πρόσφατην ἀπόφασιν τοῦ Εὐρωπ. Δικ/ρίου Ἀνθρ. Δικαιωμάτων κατὰ τὸ τμήμα ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Μὲ τὴν πεποιθήσιν, ὅτι τὰ ὡς ἄνω ἀναφερόμενα θὰ σᾶς ἐνδιέφεραν καθὼς καὶ τις ὑπηρεσίαι, εἰς τις ὁποῖαι ἔχω τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσω τὴν παροῦσαν μου, διατελῶ

Μετὰ τιμῆς,
Δρ. Γεώργιος Κρίππας

Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Θάσου*, τὸ ραφτόπουλο ποὺ ἀγίασε

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ στοὺς σκοτεινοὺς καιροὺς τοῦ 1652 καὶ στὶς Μαριές, ἓνα λιγὸσπιτο χωριὸ τῆς Θάσου, ἦταν ἓνα φτωχόπουλο ἀγόρι ποὺ τὸ φώναζαν Γιάννη. Καλόγνωμο, σεμνὸ καὶ πρόθυμο στὶς δουλειές, εἶχε ἀνατραφεῖ μὲ φόβο Θεοῦ καὶ μὲ πίστι στὸν Χριστό, ποὺ τὸν προσκυνοῦσε γονατιστὰ πρωί, μεσημέρι καὶ βράδυ, μ' ὅλη τὴν καλὴ καρδιά του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν προστατεύη. Πιὸ πολὺ παρακαλοῦσε γιὰ τὴν Πίστι του. Νὰ εἶναι μεγάλη καὶ ἀληθινὴ καὶ νὰ μείνῃ ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος καὶ νὰ μὴν ἀλλαξοπιστήσῃ. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ ἄτιμο καὶ τὸ πιὸ φοβερὸ πρᾶγμα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Χειρότερο κι ἅπ' τὸν θάνατο...

Δέν ξέρουμε τὰ γονικά του, τὸ οἰκογενειακὸ του ὄνομα ἢ ἄλλες πληροφορίες, ἅπ' ὅσα διέσωσαν οἱ βιογράφοι τοῦ Ἰωάννης Καρυοφύλλης, Μελέτιος Συρίγος καὶ ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης. Ξέρουμε μονάχα πὼς λεγόταν Ἰωάννης, ὅτι καταγόταν ἀπὸ τὶς Μαριές τῆς Θάσου καὶ πὼς ἦταν δεκατεσσάρων χρονῶν ὅταν μερικοὶ Χριστιανοὶ συμπατριῶτες του τὸν ἔστειλαν στὴν Κωνσταντινούπολι, στὸν Γαλατᾶ, γιὰ νὰ μάθῃ τὴν τέχνη

τοῦ ράφτη καὶ νὰ ζήσῃ. Ἴσως νὰ ἦταν κι ὄρφανός, χωρὶς φαμίλια. Ὁ Χριστιανὸς μάστορας τὸν καλοδέχτηκε στὸ ραφτάδικό του κι ἄρχισε νὰ τοῦ μαθαίνῃ τὴν τέχνη του.

Πρὶν περάσῃ πολὺς καιρὸς ὁ μάστοράς του τὸν ἔστειλε σ' ἓνα Ἑβραῖο ἔμπορο τοῦ Γαλατᾶ γιὰ ν' ἀγοράσῃ ράμματα γιὰ τὴν δουλειά του. Ὁ Ἑβραῖος ὅμως, καθὼς εἶδε τὸν καινουργοφερμένο Γιάννη, θέλησε νὰ τὸν ξεγελάσῃ στὰ ράμματα καὶ δὲν ἄργησαν νὰ φιλονικήσουν. Ἦταν ὥρα μεσημεριάτικη κι ὁ Χότζας εἶχε ἀνεβῆ στὸν μιναρὲ του γιὰ τὴν συνηθισμένη προσευχὴ τῶν Μωχαμέτηδων. Τότε ὁ Ἑβραῖος γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸ νεαρὸ Χριστιανόπουλο, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ ξεγελάσῃ στὰ ράμματα, βγῆκε στὴν πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ του κι ἔβαλε τὶς φωνές, ἔτσι, ποὺ νὰ τὸν ἀκούσουν καὶ ὁ Χότζας στὸν μιναρὲ καὶ οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι, ποὺ βρίσκονταν ἐκείνη τὴν ὥρα στὸν δρόμο.

– Ἦ, Μωχαμετάνοι, δὲν ἀκοῦτε τοῦτον τὸν ραγιᾶ, ποὺ βρίζει τὴν πίστι σας καὶ τὰ προσκυνήματά σας;

Ἄλλο ποὺ δὲν ἤθελαν οἱ Ἀγαρηνοί, οἱ ὁποῖοι ἦταν πολὺ εὐθιχτοὶ γιὰ τὴν θρησκεία τους. Ἄρπαξαν ἀμέσως τὸν Ἰωάννη κι ἄρχισαν νὰ τὸν δέρνουν καὶ νὰ

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Π.Μ. Σωτήρχου «Παιδομάρτυρες», Ἐκδόσεις «Ἀστέρος» 1993, σσ. 91-96.

τόν βρίζουν καί νά τόν βλαστημοῦν. Ὑστερα ἔσυραν τὸ ἀνήλικο ραφτόπουλο σέ κακὰ χάλια στόν Βεζύρη τους καί εἶπαν πῶς ἔβριζε τήν θρησκεία τους γι' αὐτό καί τόν ἔδειραν γιά τήν ἀσέβειά του. Ἀντίθετα ὁ Ἰωάννης, χωρίς κακία εἶπε στόν Βεζύρη ὅτι τόν συκοφάντησε ὁ Ἑβραῖος ἔμπορος κι ὅτι δέν μίλησαν καθόλου γιά τέτοια πράγματα. Ὁ Βεζύρης, ποῦ ἔκανε καί χρέη δικαστοῦ, καθῶς εἶδε πόσο νέος καί ἀθῶος ἦταν ὁ Ἰωάννης, μόλις 14 χρονῶν ἀμούστακο ἀγόρι, καί πόσο σεμνά καί λογικά μιλοῦσε, τόν λυπήθηκε. Μὲ ὑποσχέσεις προσπαθοῦσε ν' ἀλλάξῃ τήν γνώμη τοῦ Ἰωάννη καί νά τόν χωρίσῃ ἀπὸ τὸν Χριστό.

— Δὲν θέλω ποτὲ ν' ἀρνηθῶ τὸν γλυκύτατον Θεόν μου τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀπήντησε ἤρεμα καί θαρρετὰ τὸ εὐλογημένο παιδόπουλο. Καί πρόσθεσε:

— Κι ὅσο γι' αὐτά, ποῦ εἶπες ἄρχοντά μου, δὲν μὲ κλονίζουν ἀπὸ τὴν ἀπόφασί μου αὐτή. Καί μύρια βάσανα καί παιδεμοὺς νά μοῦ κάνετε, ἀλλὰ καί τὸ βασιλείό σας ὀλόκληρο νά μοῦ χαρίσετε, πάλι δὲν ἀπαρνιέμαι τὸν Χριστό μου!

Βλέποντας ὁ Βεζύρης ὅτι ἦταν μάταιο νά ἐπιμείνῃ πιὸ πολὺ στίς κολακεῖες καί στίς φοβέρες του, ἐπρόσταξε νά ἀποκεφαλίσουν τὸν γενναῖο Μάρτυρα τῆς Πίστεως. Κι ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης:

«Καί παίρνοντάς το (ἐννοεῖ τὸ παιδί) ὁ ἔπαρχος, τὸ ἐπῆγεν εἰς τόπον λεγόμενον τζαρσίον τῶν γουναράδων ἔμπροσθεν εἰς τὸ λουτρόν, ἀντικρὺ εἰς τὴν βρύσιν. Καί ἐκεῖ τὸ ἐπαρέδωκαν εἰς τὸν δῆμιον, διὰ νά τὸν θανατώσῃ».

Ἦκανε τὸν σταυρό του ὁ Ἰωάννης, ὑψωσε τὰ μάτια του στόν οὐρανὸ καί προσευχήθηκε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ,

βοήθησέ με ὡς τὸ τέλος» καί γονατίζοντας ἔσκυψε τὸ κεφάλι. Ὁ δῆμιος ἐνοχλήθηκε μὲ τὴν πίστι καί τὸ κουράγιο τοῦ ἀμούστακου παιδιοῦ, ποῦ ἔπρεπε νά σφάξῃ καί θέλοντας νά κάνῃ πιὸ ὀδυνηρὸ τὸ τέλος του ἀνεβοκατέβαζε τὸ σπαθί του καί τοῦ ἔκοβε σιγά-σιγά τὸ σβέρο του.

Ὁ Ἰωάννης ἀντὶ νά δειλιάσῃ καί νά φωνάξῃ δεχόταν μὲ μεγάλη χαρὰ τὸ μαρτύριό του. Τότε ὀργισμένος ὁ δῆμιος χτύπησε μὲ δύναμι τὸν ἀνήλικο Μάρτυρα καί μὲ μιὰ σπαθιά τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι. Ἡ ἀθῶα ψυχὴ πέταξε καθαρὴ καί ἐλεύθερη πρὸς τὸν Κύριο τῶν Δυνάμεων γιά νά στεφανωθῇ μὲ τὴν αἰώνια δόξα. Ἦταν ἡμέρα Δευτέρα, παραμονὲς Χριστουγέννων, στίς 20 Δεκεμβρίου 1652.

Τὴν ἴδια νύχτα μερικοὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ πλησιάζουν στὸ δρόμο τῶν γουναράδων, παίρνουν τὴν ἀγία κάρα καί τὸ λείψανο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ράπτη, ὅπως τὸν ἀναφέρουν τὰ Μαρτυρολόγια (στά «Μηναῖα» ὀνομάζεται Ἰωάννης Νεομάρτυς ὁ Θάσιος) καί τὰ ἐνταφιάζουν στὸ νεκροταφεῖο τοῦ Μπέγιογλου.

«Σεμνύνεται νῦν Θάσος ἡ πατρὶς φίλη σὲ μάρτυρα πλουτοῦσα. Ὡ πλούτου ξένου!» γράφει ὁ Ἅγιος Νικόδημος γιά τὸν ἄξιο Νεομάρτυρα.

Ἄγνωστος καί ἄδοξος καί φτωχὸς ἦταν στόν κόσμον αὐτὸν καί ὑπέφερε πολλὰ ὁ μικρὸς Ἰωάννης. Τώρα εἶναι γνωστὸς καί ἐνδοξος καί πλούσιος στοὺς οὐρανοὺς καί ἀπολαμβάνει ἀληθινὰ καί ἀτελείωτη τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, κοντὰ στόν Χριστόν, ὅπου πηγαίνουν καί ζοῦν ὅλοι οἱ Ἅγιοι Μάρτυρές του.

Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 20 Δεκεμβρίου.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἀξιότιμε
κ. Διευθυντά,

Στὸ τεύχος 9 τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ «Ἐφημέριος» μηνὸς Ὀκτωβρίου 2010, σὲ περισπούδαστο ἄρθρο ποὺ φέρει τὸν τίτλο: «Σὲ ποιούς ἀπευθύνεται ἡ κατήχηση;», ὁ ἀρθρογράφος χειρίζεται ἓνα φλέγον θέμα, ἰδιαίτερα ἐπίκαιρο στὴ σύγχρονη ἐποχὴ μας, καὶ τονίζει τὴν ἀνάγκη «γιά μιὰ ἐκ νέου κατήχηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας».

Ἐπισημαίνει πολὺ εὐστοχα ὅτι ὑπάρχουν πιστοί, οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦν βασικὲς ἀλήθειες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλοι ποὺ «ἀγνοοῦν ἀκόμα καὶ τὸ λόγο, γιὰ τὸν ὁποῖο ἀνήκουν στὴν Ἐκκλησία».

Ἀναφέρει κτυπητὰ παραδείγματα, συμβολισμῶν τῶν μυστηρίων, ποὺ οἱ πιστοὶ ἀγνοοῦν τελείως τὴν πνευματικὴ τους σημασία. Πολὺ χαρακτηριστικὸ τὸ ἐπεισόδιο τῆς μαμᾶς καὶ τοῦ παπποῦ, ποὺ φέρνουν τὸ μωράκι τους νὰ κοινωνήσει, ἀλλὰ ἐκεῖνο ἀντιδρᾷ καὶ προσπαθοῦν νὰ τὸ κατευνάσουν, ἐνῶ ὁ παπποῦς τοῦ λέγει: «ἔλα, ἔλα εἶναι γλυκὸ κρασάκι».

Στὴν παρατήρησή του ὁ ἀρθρογράφος, μετὰ τὴ θεία Λειτουργία, νὰ ἐξηγήσει στὸν παπποῦ πὼς ἦταν λάθος αὐτὸ ποὺ εἶπε, ἐκεῖνος θυμωμένα τοῦ ἀπαντᾷ: «Ἐσὺ εἶσαι φάλτης κι ἐγὼ ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου».

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτοῦ τοῦ περιστατικοῦ, ποὺ ὁ ἀρθρογράφος ἦταν παρών,

διατυπώνει δύο παρατηρήσεις: «ἡ πρώτη μεγάλης μορφῆς ἄγνοια ὅτι αὐτὸ ποὺ κοινωνοῦμε εἶναι ἀπλὰ “κρασάκι”». Καὶ ἡ δεύτερη: «ἐγωιστικῆς μορφῆς ἄγνοια», γεγονὸς ποὺ παρατηρεῖται, στὰ πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν εἶναι ἀπόλυτα ὑπεύθυνα, ἀφοῦ «δὲν ἄκουσαν ποτὲ ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐνορίας τους ἓνα λόγο κατήχησης, ὥστε νὰ γνωρίζουν στοιχειώδη πράγματα τῆς πίστεώς μας». Καὶ ἀφοῦ δὲν τοὺς δόθηκε ἡ ἀφορμὴ νὰ μάθουν καὶ νὰ καλύψουν τὶς κατηχητικὲς γνώσεις, «ἔτσι παρέμειναν στὴν ἐγωιστικὴ τους θέση ὅτι σὲ μιὰ μεγάλη ἡλιθία ὅλα κανεῖς τὰ γνωρίζει».

Σωστὲς οἱ παρατηρήσεις τοῦ ἀρθρογράφοντος, διότι, πράγματι, οἱ χριστιανοί μας ἔχουν σοβαρὴ ἄγνοια κατηχητικῆς γνώσης, γιὰ πλεῖστα ὅσα πράγματα τῆς χριστιανικῆς παιδείας καὶ μιᾶς σωστῆς κατάρτισης ἐκκλησιαστικῆς κατήχησης, ἀντίθετα, εὐκόλα καταπνίγονται μέσα σὲ πληθώρα δεισιδαιμονιῶν τῆς λαϊκῆς μούσας.

Ὅμως τὸ θέμα τῆς μετάδοσης τῆς θ. Κοινωνίας στὰ «μωρά» εἶναι τελείως ἄλλο πρᾶγμα, καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ἐντάσσουμε στὶς ἄνω περιπτώσεις ἄγνοιας.

Βέβαια ἡ παράδοση τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας νὰ κοινωνᾷ τὰ βρέφη εἶναι παλιὰ καὶ καθ' ὅλα σεβαστὴ. Θὰ πρέπει

ὅμως ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία νὰ ἀνέχεται καὶ τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς παράδοσης, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ξέρουμε πῶς μπορεῖ νὰ ἀντιδράσει ἓνα μωράκι τῆ στιγμῆ τῆς θ. Κοινωνίας...

Ἐπομένως, ὅ,τι κι ἂν ποῦμε στὸ μωράκι ἐκείνη τῆ στιγμῆ γιὰ νὰ τὸ καθησυχάσουμε καὶ νὰ τὸ προδιαθέσουμε, ἐκεῖνο, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ καταλάβει.

Ἡ δικαιολογία ποῦ φέρνει ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία: Γιατὶ νὰ στεροῦμε αὐτὸ τὸ μέγιστο δῶρο στὰ μικρὰ παιδάκια, ἴσως τὰ μόνα ἄξια νὰ τὸ λάβουν, γιατί εἶναι ἁθῶα, ἔχει τὴν ἔννοιάν της, ὅμως δὲν εἶναι ἀπόλυτη.

Δὲν πέφτει σὲ μένα λόγος νὰ ὑποδείξω λύση αὐτοῦ τοῦ θέματος, γνωρίζοντας μάλιστα πῶς ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἀλλάζει οὔτε τροποποιεῖ τὶς παραδόσεις της, φυσικὰ σὲ θέματα πειθαρχικὰ καὶ λειτουργικὰ, τὸ θέμα ὅμως αὐτὸ πάντα θὰ παραμένει καὶ κάποιους ἄλλους ἐνδεχομένως νὰ προβληματίζει.

π. Νικηφόρος Βιδάλης
Καθολικὴ Ἐκκλησία
Ὁμήρου 9, 106 72 Ἀθήνα

Ἀξιότιμε
κ. Διευθυντά,

Συνηθίζεται ἀπὸ τὶς στήλες τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἐφημερίδων τὶς ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων νὰ γίνεται μία ἀναφορὰ στὸ νόημα τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐορτῆς. Ὅμως τὰ φετινὰ Χριστούγεννα ὅλα δείχνουν ὅτι θὰ εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες χρονιές γιὰ τοὺς περισσοτέρους. Ἄν εἶναι αὐτὸ θετικὸ ἢ ἀρνητικὸ θὰ τὸ κρίνει ὁ καθένας μας ξεχωριστά. Φέτος πάντως ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι βαριά ἀφοῦ ἡ ἀνεργία, ἡ ἀνασφάλεια, ὁ φόβος τῆς πτώχευσης τοῦ κράτους, τῆς

οἰκογένειας, τῶν φυσικῶν προσώπων ζυγώνει ὅλο καὶ πιὸ ἀπειλητικά. Φέτος τὰ Χριστούγεννα εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ μούδιασμα ποῦ αἰσθάνεται ὁ καθένας ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ποῦ ἀκούει ὅτι γίνονται καὶ ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ αὐτὰ ποῦ θὰ γίνουν!

Νομίζω ὅτι τὴν φετινὴ χρονιὰ ἔχουμε ὑποστῆ τὴν πιὸ μεγάλη ζημιὰ καὶ ἤττα ὡς Ἕλληνες. Ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ζημιὰ; Κατάφεραν καὶ μᾶς ἔκλεψαν τὸ χαμόγελο! Ἄν κοιτάξεις τοὺς διπλανούς σου, γνωστοὺς καὶ ἀγνωστούς, θὰ δεῖς ὅτι τὸ χαμόγελο λείπει, ἀποτελεῖ εἶδος πρὸς ἐξαφάνιση. Κανεὶς δὲν χαίρεται γι' αὐτὸ καὶ κανεὶς δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ βρισκεται ἢ χώρα σὲ ἓνα τέτοιο σημεῖο. Ὅμως ἂν δοῦμε τὰ πράγματα κάπως διαφορετικὰ θὰ καταλάβουμε ὅτι ἴσως ἐφέτος θὰ νιώσουμε, τὰ πιὸ κοντινὰ Χριστούγεννα μὲ ἐκεῖνα τῶν χρόνων τῆς Βηθλεέμ. Τὰ πραγματικὰ Χριστούγεννα.

Οἱ παιχνοδοιομηχανίες ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια μᾶς ἔχουν στήσει μία ὑπέροχη βιτρίνα, μία εἰκονικὴ, ψεύτικη πραγματικότητα, καὶ μᾶς ἐπιβάλλουν ὅτι αὐτὸ εἶναι ὅλο κι ὅλο τὰ Χριστούγεννα. Φαγοπότια, ρεβεγιόν, ξεφαντώματα, πολυτιμα δῶρα, ἀτελείωτες ὥρες στὴν τηλεόραση κ.λπ. Φέτος ὅμως τὰ πράγματα γιὰ πολλοὺς δὲν θὰ εἶναι ἔτσι, καὶ τοῦ χρόνου, ὅπως λένε, γιὰ περισσοτέρους δὲν θὰ εἶναι ἔτσι. Ὅμως μήπως, τελικὰ, χωρὶς νὰ τὸ θελήσουμε, φθάσαμε πιὸ κοντὰ στὸ πνεῦμα τῶν Χριστουγέννων.

Ἡ Παναγία 2000 χρόνια πρὶν, τέτοιες μέρες, δὲν εἶχε τόπο γιὰ νὰ γεννήσει τὸ Χριστό, τὸ κείμενο λέει «διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι» (Λκ. 2,7). Τοὺς φιλοξενεῖ ὅμως, γι' αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χρι-

στοῦ, ἓνα σπήλαιο, οὔτε κἄν ἓνα φω-
χικὸ σπίτι. Τοὺς συνοδεύει ἡ φτώχεια
καὶ ἡ ἀπειλὴ ὅτι ὁ Ἑρώδης «ζητεῖ τὴν
φυγὴ τοῦ παιδίου» τοὺς συνοδεύει ὁ
φόβος καὶ τρέχουν μακριὰ γιὰ νὰ σω-
θοῦν, ὁ Ἰωσήφ, ἡ Παναγία καὶ τὸ «τε-
χθὲν παιδίον». Αὐτὸς ποὺ ὑφίσταται τὰ
παραπάνω δὲν εἶναι ἓνας ἀπλὸς ἄνθρω-
πος, εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου!
Εἶναι ὁ Θεὸς μας!

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν Χρι-
στουγέννων καὶ ἐμεῖς τὴ μετατρέψαμε
σὲ γιορτὴ ὅπου προσέχουμε μόνον τὸν
ἑαυτὸ μας. Πῶς μόνον ἐμεῖς θὰ περάσου-
με καλὰ καὶ πῶς μόνον τὰ δικά μας παι-
διὰ δὲν θὰ πεινάσουν! Ἀδιαφοροῦμε ἂν
οἱ συνάνθρωποι μας θὰ νυχτώσουν καὶ
θὰ ξημερώσουν ἀνήμερα Χριστουγέννων
σὲ χαρτόκουτα καὶ σὲ παγκάκια! Ἀδια-
φοροῦμε γιὰ τὸ ὅτι δὲν θὰ μπορέσουν
νὰ φᾶνε ἓνα πιάτο ζεστὸ φαγητό! Ἀλή-
θεια μὲ τί καρδιὰ ἐμεῖς καθόμαστε. καὶ
τρῶμε κάθε μέρα ἀλλὰ καὶ τέτοιες μέ-
ρες, ὅταν γνωρίζουμε ὅτι ἄλλοι ἄνθρω-
ποι στεροῦνται καὶ τὸ πιὸ ἀπλό, ἓνα
πιάτο φαγητό. Πῶς μπορούμε καὶ τὸ

κάνουμε αὐτὸ ἐνῶ εἴμαστε «Χριστι-
ανοί», ὑλιστές, ἄθεοι, ἀθεΐζοντες κ.λπ.

Καὶ ὅμως ὁ Χριστὸς καὶ φέτος θὰ γεν-
νηθεῖ καὶ ἀναζητᾷ τὴν καρδιὰ τοῦ καθε-
νός μας γιὰ νὰ γεννηθεῖ, γιὰ νὰ τὸν πλη-
ρώσει μὲ τὴν παρουσία καὶ τὴν ἀγάπη
του καὶ νὰ τὸν καλέσει σὲ μία ἀγαπη-
τικὴ καὶ δυναμικὴ κοινωνία μαζί του.
Καὶ ἂς σημειώσουμε ὅτι ὁ Χριστιανι-
σμός δὲν εἶναι ἰδεολογία ἀλλὰ βίωμα
δυνατό. Εἶναι ἀλήθεια σαρκωμένη καὶ
ὄχι λόγια ἀπὸ καθέδρα.

Ἀγαπητοί μου, εὐτυχῶς ποὺ γεννήθη-
κε ὁ Χριστὸς, στὴ γῆ νὰ περπατήσει καὶ
νὰ μᾶς καλοκαρδίσει. Ὅντως δὲν ὑπάρ-
χει ἀνώτερο ἀπ' αὐτό, ὁ Θεὸς ἔγινε
ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ
γίνει Θεός. Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῶν
Χριστουγέννων! Καὶ κάτι ἀκόμα! Φέτος
ἂς Τὸν κοινωνήσουμε, ἂς ἐνωθοῦμε μα-
ζί Του καὶ ἂς κοιτάξουμε δίπλα μας
γιατί ὑπάρχουν πολλοὶ «Χριστοί» ποὺ
μᾶς περιμένουν...

Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Κανάκης
Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Μητροπόλεως
Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Ἐπιμέλεια: Σταῦρος Τερζῆς

- Ἁγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, *Θεὸς ἐπὶ γῆς, ἄνθρωπος ἐν οὐρανῷ. Ἀπὸ τὸν Εὐαγγελισμό στὴν Χριστοῦ Γέννηση*, (μτφρ. Πέτρου Μπότση), ἔκδ. Π. Μπότση, Ἀθήνα 2010.
- Ἀναστασίου (Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας), *Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί*, ἔκδ. Μαΐστρος, Ἀθήνα 2007.
- Bloom Anthony (Μητροπολίτου), *Ὁ Εὐάλωτος Θεός. Τὸ Μυστήριο τῆς Γέννησης τοῦ Σωτῆρα*, (μτφρ. Πολυξένη Τσαλίκη - Κιοσόγλου), ἔκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθήνα 2008.
- Βουλγαράκη Ἡλία, *Χριστουγεννιάτικο ἀντιπαραμῦθι σὲ τρεῖς παραλλαγές*, ἔκδ. Μαΐστρος, Ἀθήνα 2009.
- Δορμπαράκη Γεωργίου (πρωτοπρεσβυτέρου), *Ἀπὸ τὴ φάτνη τοῦ Χριστοῦ στὴ φάτνη τῆς καρδιάς μας*, ἔκδ. Ἀρχονταρίκι, Ἀθήνα 2009.
- Ζιλὲ Λέβ (Lev Gillet) (ἐνὸς μοναχοῦ τῆς Ἀνατολῆς), *Ἐγεννήθη ὁ Χριστός*, (μτφρ. Πολυξένη Τσαλίκη - Κιοσόγλου), ἔκδ. Ἀκρίτας 2009.
- Μπομπρίνσκοῦ Βόρις (πρωτοπρεσβύτερου), *Ζῆσε τὰ Χριστούγεννα* (μτφρ. Ἀγγελικὴ Κυριαζῆ - Μπουρνέλλου), ἔκδ. Ἀκρίτας 2009.
- Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Νέον Μαρτυρολόγιον: Ἦτοι μαρτυρία τῶν νεοφανῶν μαρτύρων*, ἔκδ. Ἀγιορειτικὴ Ἑστία, Θεσσαλονίκη 2009.
- Παπαδάκη Βασιλείου (ἀρχιμανδρίτου), *Ἐξομολόγηση, θεία Κοινωνία, νηστεία*, ἔκδ. Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας, Ρέθυμνο 2008.
- Παπαδημητρίου Παναγιώτη, *Τυπικὸν Ὁρθρου ἐνοριῶν. Τυπικόν, ἀπορούμενα, εἰδικαὶ διατάξεις (ἐκτὸς Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου)*, ἔκδ. ἹΑθως (Σταμούλη Α.Ε.), Ἀθήνα 2008.
- Παπαθανασίου Χρυσοστόμου (Ἀρχιμανδρίτου), *Κανονικοῦ δικαίου μελετήματα (Β')*, ἔκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2008.
- Παπαθανασίου Θανάση, *Ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὅταν ἀνοίγεται*, ἔκδ. Ἐν Πλῶ, Ἀθήνα 2008.
- Παταπίου μοναχοῦ Καυσοκαλυβίτου, *«Διαβάζοντας» τὴν Εἰκόνα τῶν Χριστουγέννων. Συμβολισμὸς καὶ θεολογικὴ ἐρμηνεία*, ἔκδ. Ἱερὰ Καλύβη Ἁγίου Ἀκακίου Καυσοκαλυβίτου, ἹΑγιον Ὅρος 2008.
- Χριστοδούλου (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος), *Ἔργα. Λειτουργικοὶ ἐγκύκλιοι 1974-1998 & 1998-2008*, ἔκδ. Π. Κυριακίδη, Ἀθήνα 2010.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἴ. Χατζηφώτη

Ἁγία Ἀκυλίνα ἢ Ζαγκλιβερινή
Ἀρχιμανδρίτου Μαξίμου Μητράρα,
Ζαγκλιβέρι 2009^β

Στὴν ἐπιμελημένη ἔκδοση ὁ συγγραφέας, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ συναξάρι τῆς προστάτιδας τῆς περιοχῆς τοῦ Ζαγκλιβερίου, ἀπὸ τὴν ὁποία κατάγεται ἡ Νεομάρτυς Ἁγία Ἀκυλίνα, παραθέτει ἀναφορὰ στὸ νέφος τῶν Νεομαρτύρων, ἀναλύει τὸ ρόλο τοῦ μαρτυρίου τους γιὰ τοὺς ὑπόδουλους Ἑλληνας, τονίζει τὴ σημασία τῆς οἰκογένειας καὶ τὸν ρόλο τῆς μητέρας στὴ σύγχρονη κοινωνία, ἀναδεικνύει τὸ πρότυπο ζωῆς ποὺ συνιστᾶ ἡ Ἁγία. Ἐπίσης παραθέτει Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου, Παρακλητικὸ Κανόνα, Εἰκοσιτέσσερις Οἴκους καὶ Ἐγκώμια καὶ παράρτημα μὲ τὸν Βίο καὶ τὸ Μαρτύριο τῆς Ἁγίας Ἀκυλίνας ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἁγιορείτη. Προσφέρει μὲ τὸ περιεχόμενο καὶ τὸν τρόπο γραφῆς του πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἓνα ἀπλὸ συναξάρι.

Ἀλγηδῶν ἢ Ἀγιοτόκος,
Ἡ Ὑπομονὴ καὶ ἡ Εὐχαριστία κατὰ
τοὺς Πατέρες

Ἐκδόσεις «Ἐτοιμασία»,
Σειρά: Ψηφίδες Φωτόμορφες-10,
Ἴ. Μ. Τιμίου Προδρόμου
Καρέας 2010

Ἐνα ἀκόμη σπουδαῖο ἔργο μᾶς προσφέρουν οἱ ἀδελφές τῆς Ἴ. Μ. Τιμίου Προδρόμου, ἀπόσταγμα ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς διάθεσης ποὺ εἶναι διάχυτες σὲ ὅλα τὰ ἔργα ποὺ ἐκδόθηκαν μὲ τὴν κάθε φροντίδα τους. Τὸ νέο βιβλίο ἀναφέρεται στὴν ὑπομονὴ μέσα ἀπὸ Λόγους μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, τὴ σταυροπληρωμένη χαρὰ ποὺ ἀποτελεῖ τὸ στέγαστρο τῶν ταπεινῶν καὶ ἔχει ἀπόλυτη σχέση μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα, ὅπως σημειώνεται στὸν σύντομο ἀλλὰ περιεκτικὸ πρόλογο. Περιλαμβάνονται Λόγοι τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου. Τὸ πολὺ ἐμπνευσμένο κείμενο «Ἡ Ὑπομονὴ καὶ ἡ Εὐχαριστία στὴν εὐρύτερη σκέψη τῶν Πατέρων» ὀλοκληρώνει τὴν ὕλη τοῦ πονήματος, παρέχοντας πλήρη εἰκόνα τοῦ θέματος καὶ ἐρμηνεύοντας πολλὰ φράσεις καὶ μικρὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ κείμενα ἄλλων Πατέρων. Ἀποτελεῖ ἐνδιαφέρον καὶ ψυχοφελές ἀνάγνωσμα, ὁδηγὸ σὲ δρόμους τῆς σκληρῆς πραγματικότητος τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἓνα «βράχο πίστεως, ποτάμι ἐλπίδας καὶ πέλαγος ἀγάπης» σὲ εἰδικούς καὶ μὴ κληρικούς καὶ λαϊκούς.

Ἐνα ἀκόμη σπουδαῖο ἔργο μᾶς προσφέρουν οἱ ἀδελφές τῆς Ἴ. Μ. Τιμίου Προδρόμου, ἀπόσταγμα ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς διάθεσης ποὺ εἶναι διάχυτες σὲ ὅλα τὰ ἔργα ποὺ ἐκδόθηκαν μὲ τὴν κάθε φροντίδα τους. Τὸ νέο βιβλίο ἀναφέρεται στὴν ὑπομονὴ μέσα ἀπὸ Λόγους μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλη-

Ἄμαρτωλῶν Σωτηρία, μεταγραφή
στὴ Νέα Ἑλληνικὴ

Ἄγαπίου (Λάνδου) Μοναχοῦ
τοῦ Κρητός,

Ἐκδόσεις Γνόφος, Ἀθήνα 2009

τὸ παρόν. Μὲ κείμενα διδακτικὰ τῆς πίστεως μας καὶ μὲ παράθεση ἐπαγωγικῶν παραδειγμάτων, ἀπευθυνόταν στοὺς κατατρεγμένους ὑπόδουλους καὶ «διαχειριζόταν» τὸ ἔσχατο ἀπόθεμα τῆς ψυχικῆς ἀντοχῆς τους. Τὰ κείμενα, ποὺ περιλαμβάνουν ἓνα εὐρὸ φάσμα θεμάτων σχετικὰ μὲ τὰ θαύματα, τὴν ἁμαρτία, τὴν ἐξομολόγηση, τὴν μετάνοια καὶ πλήθος ἄλλα, μετέφερε σὲ προσεγμένη νεοελληνικὴ γλῶσσα ὁμάδα ἐπιμελητῶν. Τὴν φροντίδα τῆς ἔκδοσης εἶχε ὁ Ἄν. Πορετσᾶνος. «Βιβλίον ὠραιότατον», ὅπως ἐπιγράφεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα του, ἀφήνει στὸν ἀναγνώστη πνοὴ ἄλλων χρόνων καὶ καιρῶν, ὅμως μὲ διαχρονικὴ ἀξία, ὅσο κι ἂν αὐτὴ εἶναι συχνὰ σκληρὴ γιὰ ἐποχὲς ποὺ μάθαμε νὰ μᾶς χαϊδεύουν τὴν ἀκοή.

Οἱ ἕξι περὶ Ἱερωσύνης Λόγοι
τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου,

Ἀπόδοση στὴν Νεοελληνικὴ

Πρεσβ. Ἡλία Γ. Διακουμάκου,

Ἐκδόσεις Παρησία 2010

προβάλλει τὴν ἀνάγκη ἀποφυγῆς τῆς ἐπιδιώξεως τῆς ὅταν δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀπαραίτητες ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις. Ἔργο τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 4^{ου} αἰ., γνώρισε πολυάριθμες ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις σὲ ἀρκετὲς γλῶσσες καὶ ἐπιβλήθηκε στὴ συνειδηση τῶν Χριστιανῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ὁ π. Ἡλίας παραθέτει τὸ στερεότυπο κείμενο ἀπέναντι στὴν προσεγμένη καὶ εὐχάριστη στὸν ἀναγνώστη μεταφορά του στὴν καθομιλουμένη.

An Abricated Calendar of the Feasts
of the Orthodox Church

Tsamis-Dratsellas M.,

Volume One, January to June,
Athens 2008

ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς μὲ τὴ συγγραφικὴ καὶ μεταφραστικὴ τῆς δραστηριότητα. Στὸν Α' τόμο τοῦ πονήματος αὐτοῦ, ποὺ κυκλοφορήθηκε ἤδη, πάντα στὸν χῶρο τῆς Ἱεραποστολῆς, περιλαμβάνονται μερικὲς ἀπὸ τὶς πλέον ἀντιπροσωπευτικὲς μορφὲς ἀπὸ τὴν Βίβλο, ἀπὸ τὴν χορεία τῶν Μαρτύρων, ἀπὸ τὸ σέλας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκ-

Ἄγνωστος γιὰ τὴ μόρφωση καὶ τὸν ἱεραποστολικό του ζῆλο ἁγιορείτης μοναχός, ποὺ γεννήθηκε στὴν Κρήτη στὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνα καὶ ἀναδείχθηκε σὲ διδάχο τοῦ Γένους, συνέγραψε τουλάχιστον δέκα βιβλία, τὰ ὁποῖα τύπωσε στὴ Βενετία, ὅπως καὶ

Ὡς τὸ λαμπρότερο πατερικὸ ἐγχειρίδιο ποιμαντικῆς καὶ πηγῆ ἐμπνεύσεως καὶ ἄλλων συγγραφῶν χαρακτηρίζονται ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς οἱ Λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μὲ τοὺς ὁποῖους ἀποδεικνύει τὸ ὕψος τῆς Ἱερωσύνης καὶ

Ἐνα πάρα πολὺ χρήσιμο καὶ χρηστικὸ Ἡμερολόγιο τῶν Ἑορτῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας παρουσιάζει στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα ἡ θεολόγος καὶ ἱστορικὸς κ. Μ. Τσάμη-Δρατσέλλα. Κατέχοντας ἄριστα τὴ γλῶσσα αὐτὴν συνέβαλε ὡς τώρα σημαντικὰ στὸ

κλησίας, τις στρατιές τῶν ἀσκητῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ προσφέρεται στὸν ἀγγλόφωνο ἀναγνώστη σαφῆς εἰκόνα τοῦ τί σημαίνει «Μέγα νέφος σοφίας». Δίδεται ἐπίσης ἡ δυνατότητα νὰ ἀκολουθήσει καὶ νὰ μιμηθεῖ τὸ παράδειγμα τῶν μορφῶν αὐτῶν, ὥστε νὰ γίνῃ πραγματικότητα ἡ ἔνωση τῆς Στρατευομένης μὲ τὴν Θριαμβεύουσα Ἐκκλησία.

*Ἡ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ,
Ἐνας ἐπιστήμονας δίνει μαρτυρία
γιὰ τὴν πίστη*

Francis Collins S.,

Ἐκδόσεις Παπαζήση, Ἀθήνα 2009

ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση στὸ δῆλημα Ἐπιστήμη ἢ Θεός. Διατυπώνει μὲ πειστικότητα καὶ σαφήνεια τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ πίστη καὶ ἡ Ἐπιστήμη μποροῦν θαυμάσια νὰ συνυπάρχουν συμφιλιωμένες σὲ μία κοσμοθεωρία. Προτείνει πίστη στὴν Ἐπιστήμη καὶ πίστη σὲ ἕναν ἐνεργὸ καὶ στοργικὸ Θεό, ποὺ δημιούργησε τὸ ἀνθρώπινο γένος μὲ ἐξελικτικὲς διαδικασίες. Ἡ μετάφραση ἑνὸς τόσο δύσκολου κειμένου ἀπὸ τὸν Θρ. Κετσέα πέτυχε νὰ τὸ καταστήσει ἀκόμη πιὸ ἐνδιαφέρον.

*Τὸ ἀρχοντόπουλο ποὺ φόρεσε
τὸ ράσο. Μυθιστορηματικὴ βιογραφία
τοῦ Διονύσιου Φαραζουλῆ*

Ἀνδρικόπουλου Γιάννη,

TopOffset, Αἴγιο 2010

ἀτμόσφαιρα καὶ τὰ γεγονότα τοῦ τέλους τοῦ 19^{ου} καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20^{ου} αἰῶνα. Ὁ Διονύσιος εἶχε γεννηθεῖ στὸ Αἴγιο τὸ 1882, ὑπῆρξε πνευματικὸ τέκνο τοῦ π. Εὐσεβίου Ματθαίου, ἱδρυτῆ τῆς «Ζωῆς», σπούδασε Θεολογία καὶ διακρίθηκε ὡς ἱεροκήρυκας καὶ συγγραφέας πολλῶν θεολογικῶν βιβλίων. Ἀφοσιώθηκε στὸ ἔργο του μὲ αὐταπάρνηση, ἀπεβίωσε ὅμως σὲ ἡλικία τριάντα ὀκτῶ ἐτῶν.

Καθαρθῶμεν τὰς διανοίας

Ἀρχιμανδρίτου Χαραλαμποπούλου
Κωνσταντίνου Γ.

Π. Ψυχικὸν 2010

ρακοστῆς. Κείμενα σύντομα, σαφῆ καὶ οἰκοδομητικὰ, δὲν κουράζουν τὸν ἀναγνώστη.

Ὁ συγγραφέας, ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους σύγχρονους γενετιστὲς καὶ ἐρευνητὲς τοῦ θέματος τοῦ Ἀνθρώπινου Γονιδιώματος, εἶναι ταυτόχρονα ἕνας βαθειὰ πιστὸς ἄνθρωπος. Προσφέρει μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ

Παλαιὸς καὶ δόκιμος λογοτέχνης ὁ αἰγιώτης συγγραφέας, παρουσιάζει μὲ γόνιμη φαντασία καὶ ἱστορικὴ ἔρευνα τὴ βιογραφία καὶ δράση μίας σημαντικῆς θεολογικῆς μορφῆς τοῦ 20^{ου} αἰῶνα, τοῦ Διονυσίου Φαραζουλῆ, παρέχοντας ταυτόχρονα τὴν

Τὸ πόνημα αὐτὸ τοῦ π. Κωνσταντίνου, ποὺ ἔχει νὰ παρουσιάσει ἀρκετὰ ἀκόμη βιβλία ἀλλὰ καὶ συνεργασίες σὲ θρησκευτικὰ περιοδικὰ, περιέχει κηρυκτικὰ κείμενά του ποὺ ἀναφέρονται στὴν περίοδο τῆς Μ. Τεσσα-

ρακοστῆς. Κείμενα σύντομα, σαφῆ καὶ οἰκοδομητικὰ, δὲν κουράζουν τὸν ἀναγνώστη.

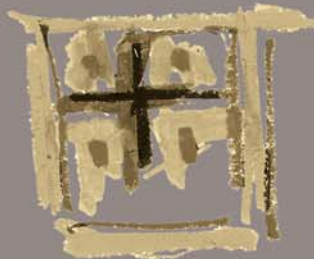

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

● Σὲ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἀποπνέει ἄρωμα ἀπὸ σελίδες τοῦ Παπαδιαμάντη, τελέσθηκε καὶ ἐφέτος ἡ ἐορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας στὴν Σκιαθο. Στὴν «ἐπάνω Ἐνορία», ὅπως οἱ Σκιαθίτες ἀποκαλοῦν τὴν Παναγία τὴ Λιμνιά, περὶ τὸ τέλος τῆς Παράκλησης καὶ ἀμέσως μετὰ τὸ «Ἄξιόν ἐστι» μία λιτὴ λιτανευτικὴ πομπὴ τῆς Εἰκόνας τῆς Παναγίας τῆς Εἰκονίστριας, τῆς «Κουνίστρας», ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ὁ λαὸς τῆς Σκιαθου καὶ ὑμνεῖ ὁ Ἄλέξ. Παπαδιαμάντης, ἔφθασε στὸ σημεῖο πλησίον τοῦ κοιμητηρίου, ὅπου ἔγινε ἡ Ἀπόλυση τῆς Παρακλήσεως. Ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ κατὰ τὸ ἔθος, μετὰ ἀπὸ διαδρομὴ δυόμισι περίπου ὥρῶν μέσα στὰ βουνὰ τοῦ νησιοῦ, διασχίζοντας ἓνα ὑπέροχο δάσος, μὲ συχνὲς παύσεις σὲ καθορισμένα σημεῖα γιὰ τὴν τέλεση δεήσεων πρὸς τὴν Παναγία, τὸ σεπτὸ Εἰκόνισμα ἔφτασε στὸ Μοναστήρι Της, στὴν Παναγία τὴν Εἰκονίστρια, μετόχι σήμερα τῆς περιωνύμου Μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὸν τόπο, ὅπου ὁ γέρον Συμεὼν τρεισήμισι αἰῶνες πρὶν, ἔγινε ὁ μάρτυρας τοῦ θαυμαστοῦ γεγονότος τῆς εὐρέσεως τῆς Παναγίας τῆς Εἰκονίστριας. Μετὰ τὴν Ἀγρυπνία, τὸν Ὅρθρο καὶ τὴ Θ. Λειτουργία πάλι ἡ Ἰ. Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Εἰκονίστριας ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο στὴν πόλη τῆς Σκιαθου. Στὸ μεταξύ, μετὰ τὸ πέρασ τῆς Θ. Λειτουργίας ἀπὸ τὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ξεκίνησε μία ἄλλη μεγάλη Λιτανεία μὲ σύσσωμο τὸν λαὸ τῆς Σκιαθου. Κατευθύνθηκε ἀρχικὰ πρὸς τὸ παρεκκλήσιο τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ στὴ συνέχεια, ἀφοῦ τοποθετήθηκε στὸ ἀνθοστολισμένο κουβούκλιο, λιτανεύθηκε στοὺς δρόμους τῆς Πόλεως μὲ ὄλες τὶς πρέπουσες τιμές. Ἡ Ἱερὰ Πομπὴ κατέληξε καὶ πάλι στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱ. Ν. Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ἡ Εἰκόνα τῆς Παναγίας τοποθετήθηκε στὸ Προσκυνητάριό Της, ὅπου φυλάσσεται ὅλο τὸ χρόνο.

● Τὸ ὄφρικο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπένειμε στὶς 29.11.2010 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος στὸν Γενικὸ Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο τῆς Ἰ. Μ. Ζακύνθου π. Παναγιώτη Καποδίστρια, μὲ σύμφωνη γνώμη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου Χρυσόστομου, τιμώντας μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο τὴν προσωπικότητά του καὶ τὴν συμβολή του στὴ Θεολογία τοῦ Περιβάλλοντος καὶ τὶς σχετικὲς πρωτοβουλίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ὁ κ. Βαρθολομαῖος, ὁ ὁποῖος ἔχει προλογίσει τὸ βιβλίο τοῦ π. Π. Καποδίστρια «Κεφάλαια Θεολογίας τοῦ Περιβάλλοντος», κάλεσε τὸν νέο Πρωτοπρεσβύτερο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου νὰ βρίσκεται πάντα κοντὰ στὸ μαρτυρικὸ Φανάρι στηρίζοντάς το μὲ τὴν ὅλη συγγραφικὴ καὶ διαδικτυακὴ ἐργασία του, ὅπως ἔχει κάνει ὡς σήμερα.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Τακ. Γραφείο Κ.Σ.Μ.Π.Α.Θ
Αριθμός Άδειας 10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203